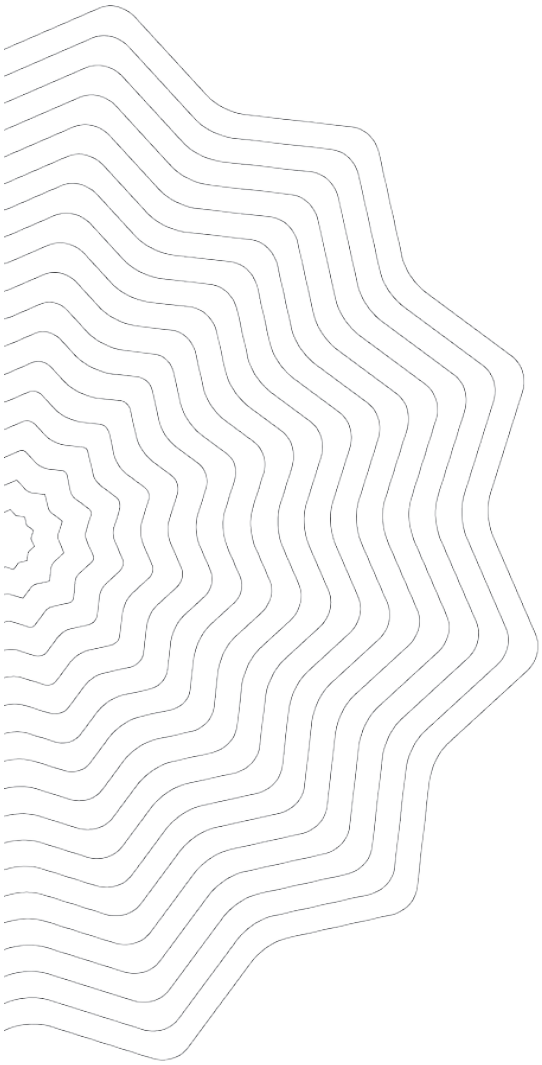
17.04.2015

iba parkstad

organisatie & werkwijze

LENTE 2015

Colofon

Curator: Prof. ir. Jo Coenen

M.m.v.: Jules Beckers, Niek Bisscheroux, Yuri Buteijn, Ludo Diels, Rob Docter, Thierry Goossens, Wouter Hagers, Janicke Kernland, Iva König, Manon van der Linden, Roel Meertens, Rosa Schouten, Antoinette Stöcker

IBA Parkstad: organisatie & werkwijze - LENTE 2015
Herzien: Heerlen, 29.05.2015

17.04.2015

iba parkstad

organisatie & werkwijze

LENTE 2015

INDEX

IBA PARKSTAD 9

IBA als moment in een continue transformatie

IBA als complex proces

Drie thema's en zeven speerpunten
- De drie thema's
- De zeven speerpunten

IBA organisatie
- IBA organisatiestructuur
- IBA instrumenten
- RondeTafel gesprekken
- Overzicht IBA medewerkers
- Overzicht IBA Regio Experts

IBA PRACTICAL 19

Open Oproep
- Kwalificatieproces voor projecten ingediend t/m 15 december 2014
- IBA Parkstad Projectcriteria
- Werkwijze
- Samenstelling Q-Team & Experts

Resultaat eerste observatie
- IBA thema's
- IBA projectvoorstellen binnen verschillende gemeenten
- Onderverdeling IBA projectvoorstellen
- Concrete locatie IBA projectvoorstellen
- Projectvoorstellen en schaalgrootte
- Type projectinzenders
- Categorieën

Structurering van de inzendingen
- De vijf vectoren

Project cyclus
- 'Long Term' processen
- Kernkeuze IBA Parkstad

IBA PUBLIC 39

Mentale ontwikkeling

Het IBA Hoofdkwartier

Wisselende werkhuizen als voorbeeld van *Community Based Approach*
- *Community Based Approach*
- Locaties eerste wisselende werkhuizen
- Wisselend werkhuis 1 – 7

IBA Forum

IBA Events

IBA ACADEMY 49

Kennisnetwerk
- Kansen
- Twee opgaven voor de IBA Academy
- Partners
- MACCH

IBA Academy = waarde toevoegen
- IBA Living Lab
- IBA Scholarship
- Financiering

IBA Academy = speerpunten relateren aan kennisgebieden
- Nieuwe initiatieven

De Europese geschiedenis ligt vastgeklonken in de aarde van dit 211 km2 tellend Oostelijk Zuid-Limburgse gebied. Zichtbare sporen heeft de historie achtergelaten. In het oude wegenpatroon en in architectuur en kunst tekent zich de cultuurhistorische rijkdom af van een grensgebied waarin Germaanse en Latijnse invloeden af te lezen zijn. En wie dieper in de aardlagen graaft, komt in aanraking met relicten uit de klassieke Europese cultuur. Men kan in Parkstad en de Euregio de wordingsgeschiedenis van Europa onderzoeken en ervaren.

Wat opvalt door de veelbewogen historie heen, is dat dit gebied van oudsher uitnodigde om er te blijven. De oudste sporen duiden op het sedentaire karakter van het huidige Parkstad. Van de sarcofaag van Simpelveld, het Romeinse badhuis in Heerlen tot de antieke villa's op de Krichelberg van Kaalheide of op de Schuereijck in Hoensbroek. Van het Landgoed Landgraaf uit de zeventiende eeuw tot de Schinvelder hoeve uit de achttiende eeuw en het Landgoed Aalbeek in Nuth. De geschiedenis van Parkstad is de geschiedenis van het blijven; het aangenaam verpozen. Een *vestigingsgeschiedenis*.

Buiten de historische continuïteit bestaat er ook een ecologisch-landschappelijke *eenheid* binnen Parkstad. De karakteristieke kasteelhoeven en het beken- en heuvellandschap bepalen voor een groot deel het karakter van het vruchtbare en bekoorlijke gebied. Op zondagmiddagwandelingen kan men vandaag de dag nog de idyllische schoonheid ervaren tussen de Caumerbeek en het Wormdal. Een arcadisch landschap.

Parkstad is een gebied van *binden en verbinden*. Europees van nature. Pluriform, maar met een sterk gevoel van onderlinge verbondenheid.

Met het ontstaan van het samenwerkingsverband Parkstad Limburg (Heerlen, Landgraaf, Brunssum, Kerkrade, Onderbanken, Nuth, Simpelveld en Voerendaal) eind vorige eeuw, is voortvarend een begin gemaakt met een duidelijkere profilering van het totale Zuidoost-Limburgse gebied. De noden, ontstaan na de sluiting van de mijnen, werden deugden. Men begon kansen te zien. Buurland Duitsland - mede geholpen door het wegvallen van de Europese binnengrenzen - werd herontdekt. In Kerkrade ontstond het openbare lichaam 'Eurode', een samenwerkingsverband tussen Herzogenrath en Kerkrade. Ook de contacten met België zijn aangehaald. De mijnbouwhistorie laat in de Euregio Maas-Rijn een grote cultuurhistorische en sociaaleconomische verbondenheid zien. Jaar van de Mijnen 2015 is een opleving van de trots op het mijnverleden.

Tegenwoordig ontstaan er nieuwe specialisateis op gebied van Smart Services en er wordt veel geinvesteerd om de regio ook op toeristisch gebied te profileren. Deze vooruitgang, mede aangejaagd door het 'nieuwe' samenwerkingsverband Parkstad Limburg, maakt een nieuw infrastructureel wegensysteem noodzakelijk. Om nieuwe verbintenissen daadwerkelijk te realiseren, zijn fysieke en mentale verbindingen noodzakelijk.

Internationale Bauausstellung ofwel IBA vindt voor het eerst buiten Duitsland in Parkstad-Limburg plaats. Dit stedenbouwkundige instrument heeft in haar ruim 100-jarige geschiedenis al vaker gezorgd voor een fysieke en mentale opleving van de in een stad of regio (latent) aanwezige kwaliteiten. Het concept is niet nieuw, wel beproefd. Al vanaf 1901 vinden er in Duitsland IBA's plaats. In tegenstelling tot een normale tentoonstelling wordt de IBA niet begrensd door een afgebakende ruimte waarin objecten te zien zijn, maar ontvouwen zich diverse stedenbouwkundige en/of architectonische projecten binnen een stadsgrens of regio.

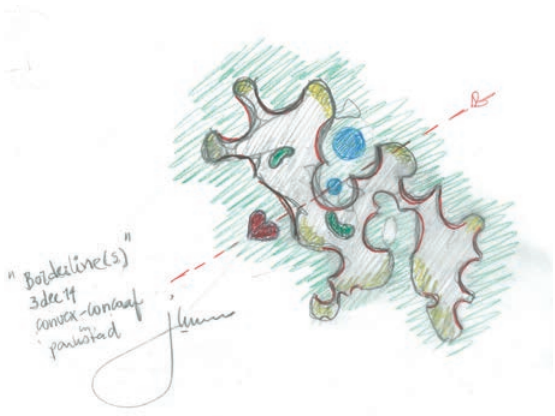
Bij IBA Parkstad zijn deze allereerste projecten bedacht en ingebracht door een open oproep. De IBA-organisatie zoekt naar innovatieve, toekomstgerichte projecten die duurzaam van betekenis zijn voor de ontwikkeling van een stad of gebied. IBA bouwt dus zelf niet, maar regelt processen. Het legt de basis voor een nieuwe oriëntatie op de toekomst waarin maatschappelijke veranderingen worden aangejaagd. Simpel gesteld, IBA draagt bij aan de verbetering van een stad of regio. IBA geeft een *Aufschwung*.

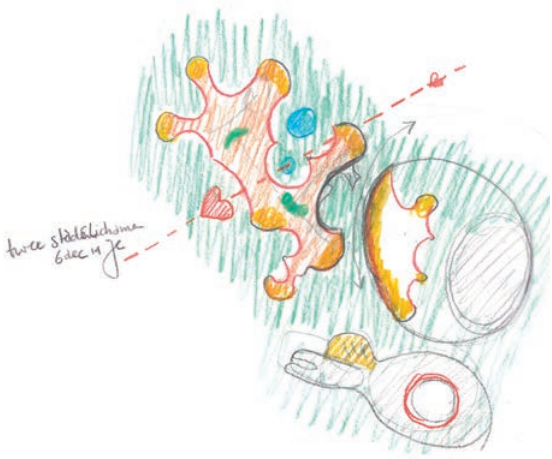
Het bouwen in de groene wei behoort al een aantal jaren tot het verleden. Er wordt meer ingebreid dan uitgebreid. De demografische ontwikkeling en diverse urbanisatiegolven hebben steden de afgelopen tweehonderd jaar zowel doen groeien als in inwonertal doen afnemen. Stedenbouwkundig heeft dit, zeker de laatste decennia, geleid tot een dynamische evolutie waarin functies van de stad veranderden en waarin duidelijk 'grenzen werden gesteld aan de groei'. Het groei-paradigma met ideeën over een 'unlimited expansion' behoort tot het verleden. Steden passen zich aan. Binnen deze dynamische evolutie voltrekken zich radicale en diepgaande mutaties.

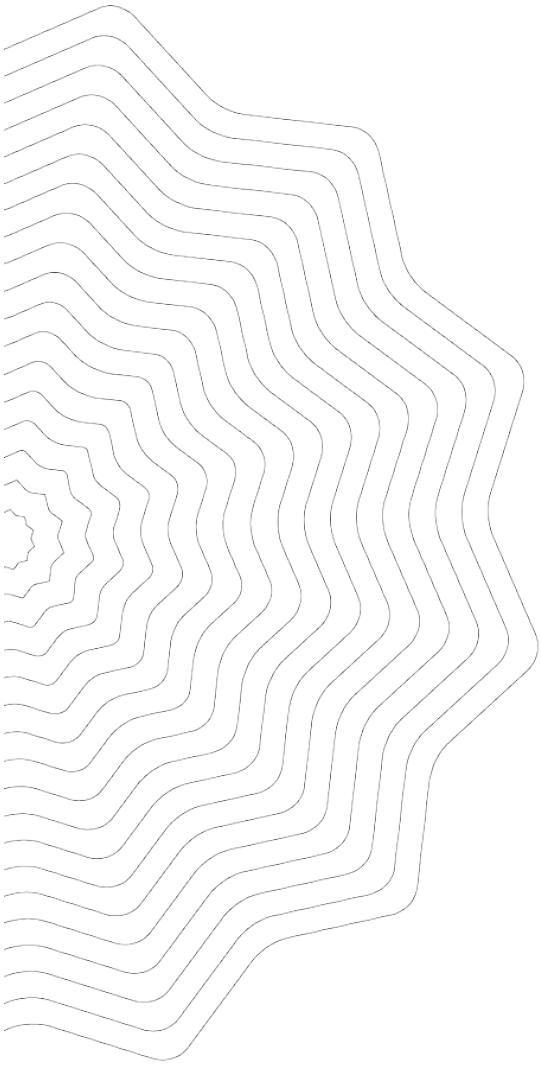
Mutaties betreffen veranderingen of aanpassingen in een historisch bepaalde periode binnen de samenleving. Binnen de stedenbouwkundige context worden steden opgevat als organismen die voortdurend en op natuurlijke wijze perioden van groei, verval, verbrokkeling en re-integratie kennen. Stad/regio en samenleving zijn bewust (in de vorm van planning) en onbewust (door de veranderde tijdgeest) met elkaar verbonden.

Wanneer een transformatie of herstel van eenheid van een gebied wordt nagestreefd, is het derhalve van belang om te onderzoeken waarin het bijzondere - de geest - ofwel de *genius loci* zich bevindt. Mutatie, transformatie en verandering zijn de voornaamste historische concepten voor IBA. Zij tonen de historische ontwikkeling vanaf de negentiende eeuw tot aan het hier en nu. IBA heeft echter niet enkel oog voor de kansen in de toekomst, maar gaat ook actief op zoek naar het vinden van een balans op het gebied van identiteit, context en historische ontwikkeling.

IBA Parkstad is ontegenzeggelijk een complex project in een complex gebied. Parkstad kent een fascinerende discontinue historische eenheid. Het *prima materia* vormt de diepe carboonlaag in de ondergrond van dit oostelijk Zuid-Limburgse gebied. De historie heeft deze regio voorzien van een aantal infrastructurele incisies en bestuurlijk-politieke cesuren. IBA Parkstad grijpt diep in op de (belevings-)wereld en heeft over een langere periode zowel een fysiek-ruimtelijke impact als een sociaal-maatschappelijke relevantie. Geen wonder dat er in Parkstad in het bijzonder en in de Euregio in het algemeen een grote behoefte bestaat aan informatie over deze IBA, die van doorslaggevende betekenis zijn voor het bouwen aan de toekomst.

IBA PARKSTAD

IBA als moment in een continue transformatie

IBA als een complex proces

Drie thema's en zeven speerpunten
- De drie thema's
- De zeven speerpunten

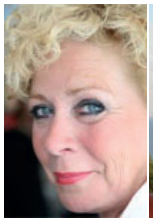
IBA organisatie
- IBA organisatiestructuur
- IBA instrumenten
- RondeTafel gesprekken
- Overzicht IBA medewerkers
- Overzicht IBA Regio Experts

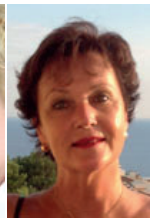
IBA Parkstad

Algemeen	+31 (0)45 44 00 200	
Personal Assistant Directie	+31 (0)45 44 00 201	

Secretariaat

Ellen Koppejan	Algemeen Secretaresse	ellen.koppejan@iba-parkstad.nl
Wilma Hermsen	Personal Assistant Directie	wilma.hermsen@iba-parkstad.nl
Esther Saris	Communicatie & Marketing	esther.saris@iba-parkstad.nl
Nicky Struijker Boudier	Communicatie	
Maurice Hermans	Betawerk	

Wilma Hermsen

Ellen Koppejan

Esther Saris

Nicky Struijker Boudier

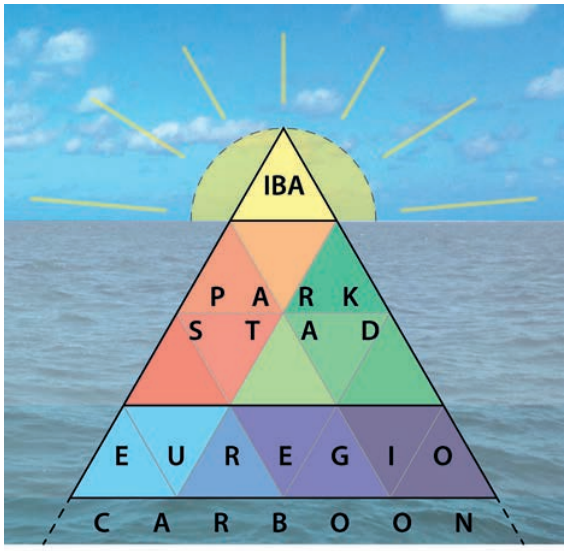

Maurice Hermans

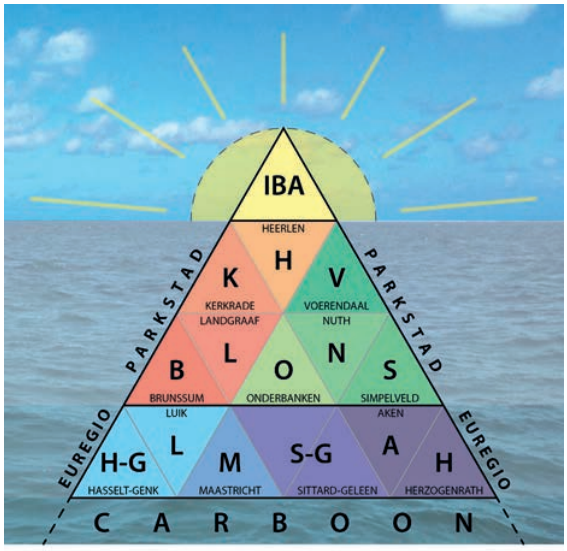
IBA als moment in een continue transformatie

De samenwerking binnen Parkstad heeft inmiddels vruchten afgeworpen. Van een eenheid is echter nog steeds geen sprake. Ook de sociaal-economische ontwikkeling kan nog wel een behoorlijke zet in de rug gebruiken. Het oude 'wij-gevoel', de trots, de zingeving is men kwijtgeraakt. Maar de noodzaak om deze 'heroriëntering' op de toekomst te laten plaatsvinden, waardoor het gebied zijn betekenis *terugvindt*, wordt breed gevoeld. En zo is de gedachte aan IBA als een instrument ontstaan. Op zoek naar de genius loci. Want ondanks alle mutaties en (zelf-) verminkingen die Parkstad de laatste decennia heeft ondergaan, is de geest, de spirit, van de oude Mijnstreek ongeschonden. *Het wordt hoog tijd voor een nieuw verhaal voor Parkstad, waarin de regio haar oude waarden van gemeenschapszin en trots hervindt en weer gelooft in de toekomst van Parkstad*. Een toekomst waarin men in het gebied wil en kán blijven. Parkstad komt voort uit de Europese geschiedenis en krijgt nu de kans om Europese geschiedenis te schrijven en voorop te lopen.

Tussen 2015 en 2020 vindt de IBA voor het eerst in de geschiedenis buiten Duitsland plaats. In 2020 eindigt de IBA-periode met een tentoonstelling van de diverse gerealiseerde projecten. Projecten die in het meest ideale geval een olievlekwerking zullen hebben voor een groter gebied en over een langere periode. Voorbeelden uit de roemruchte geschiedenis van IBA laten overtuigend zien dat in tijden van veranderingen IBA's in staat zijn een nieuwe koers te bepalen. Ze kunnen repareren wat kapot is gegaan, maar ook helpen aan de wederopbouw. Ze kunnen historische steden rehabiliteren, vernieuwen en veranderen. IBA gaat zowel over gebouwen en landschappen als over de mensen die er leven. IBA betekent een nieuwe bestemming voor Parkstad, waarbij de wisselwerking tussen de mens en zijn omgeving centraal staat. Ze stimuleert en nodigt burgers, ondernemers, maatschappelijke instellingen, architecten, stedenbouwkundigen, overheden, bedrijven, scholen, universiteiten en scholieren, studenten, wijkbewoners en verenigingen uit om mee te helpen aan de verandering van Parkstad. IBA is een uitnodiging om deel te nemen aan Parkstad. *IBA gaat over de wisselwerking tussen de wijk en de wereld; over gemeenschap en economie*.

IBA geeft een impuls aan Parkstad, dat zich na de sluiting van de mijnen in een langdurige staat van transitie/ transformatie bevindt. IBA heeft bewezen een langdurige economische, sociale en culturele stimulans te geven.

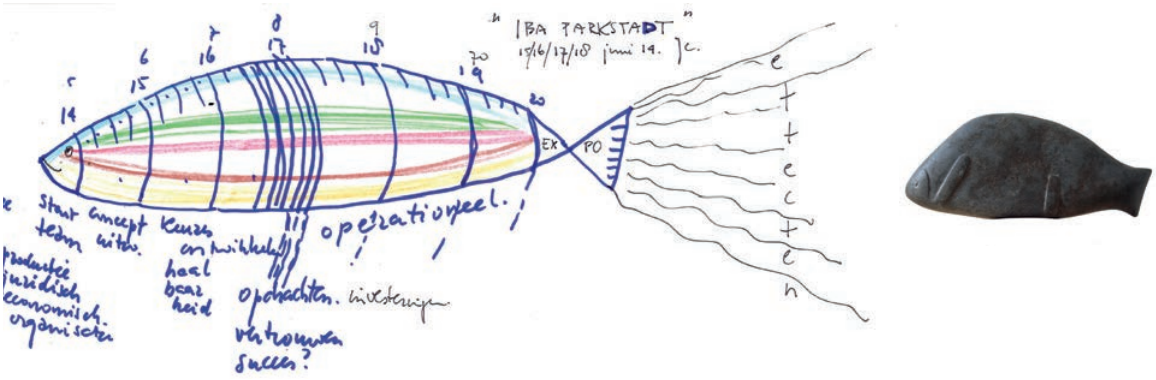

IBA als complex proces

IBA is een innovatief bestuursinstrument voor sociaal-ruimtelijke transformaties van de Parkstad regio. Innovatief omdat het in een vicieuze cirkel een combinatie vormt tussen grootschalige strategieën met locatie gebonden projecten, een leidraad van kritische reflecties gegeven door een internationaal karakter van open discussies met experts en academici en een sterke verbinding met de sociale aspecten van het totale proces.

IBA is het moment van reflectie voorafgaand aan het nemen van grote beslissingen. IBA Parkstad zal gedurende de periode van 2014 tot 2020 plaatsvinden. Het proces is opgedeeld in twee periodes van ieder drie jaar, met een kop en staart in 2014 respectievelijk 2021. Drie jaar van voorbereiding van 2015 tot 2017 en drie jaar van implementatie van 2018 tot 2020. Gedurende deze periodes zullen verschillende fases doorlopen worden, van incubatie, definitie, specificaties en procedureel tot aan verscheidene fases van implementatie met als resultaat een expo jaar in 2020 en de effecten “na IBA”.

Parkstad staat inmiddels bekend om gebouwen die voorbeeldig zijn in hun symboliek en het optimistische en vooruitziende verhaal vertellen over de recente transformatieopgaven van beroemde objecten zoals het Glaspaleis van Frits Peutz te Heerlen. Ze staan daarmee symbool voor de opgaven van de streek. Mede vanuit dit perspectief is het passend dat het Glaspaleis dient als thuisbasis voor het IBA Bureau.

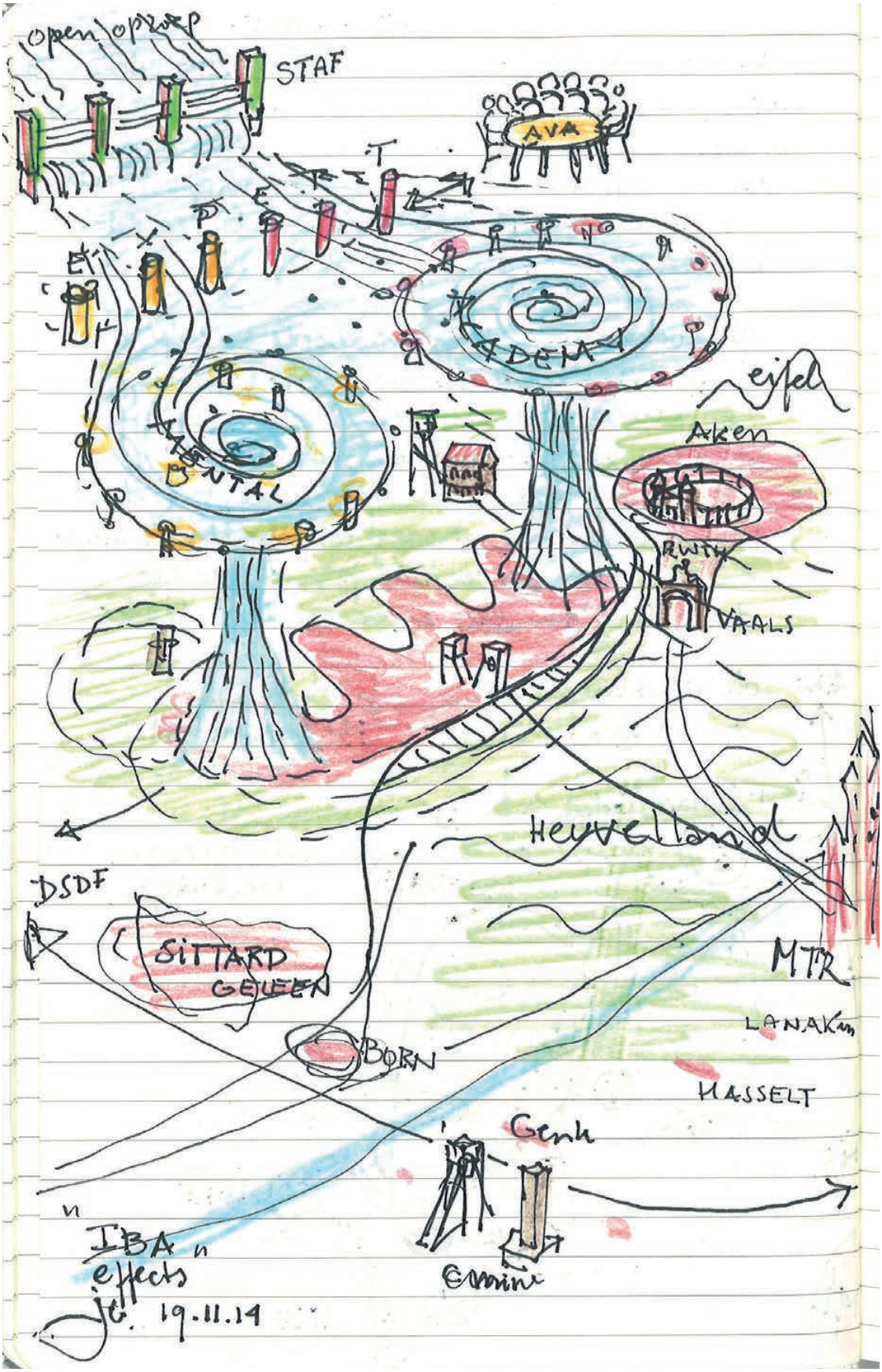

In het Glaspaleis zetelt centraal het management rond Curator Coenen. Deze denktank fungeert als een geoliede machine die voor vlekkeloze organisatie van de projecten zorgdraagt, zij is hét gezicht naar buiten en bewaakt de kwaliteit van de organisatie: *Practical, Academy* en *Public*.

Naast het IBA Bureau zetelt ook het IBA persbureau in het Glaspaleis. Tevens faciliteren diverse ruimtes van het Glaspaleis expo’s, lezingen en congressen, die via de IBA TV zender en/of opnames elke week worden verspreid. Dit bouwt op tot diverse documentaires en halfjaarlijkse IBA-congressen die door het IBA bureau worden georganiseerd. Ook d.m.v. een IBA krant, IBA expo, interviews, publicaties en IBA films wordt het ontwikkelproces maandelijks naar buiten gebracht.

De organisatie van de incubatieperiode 2014 en 2015 vindt plaats in het centrale hoofdkwartier met (inter) nationaal aanzien, gevoed en omringd door werkhuizen op cruciale en tot de verbeelding sprekende locaties in het werkveld.

2016 (jaar 2) en 2017 (jaar 3) zullen daarop voortbouwen met de definities/bestekken van de planontwerpen van allianties, samenwerkingen en concrete producten en hun nadere definiëringen.

open/open
STAF
AVA
ACADEMIE
eifel
Aken
RWTH
VAALS
HEUVELLAND
DSDF
SITTARD
GELEEN
BORN
MTR
LANAKEN
HASSELT
Genk
IBA
effects
jg. 19.11.14

Drie thema's en zeven speerpunten

IBA Parkstad heeft gekozen voor drie centrale thema's en zeven speerpunten die van belang zijn in de 'opleving' van de Parkstad regio. Hierbij is het internationale karakter van de regio Parkstad van wezenlijk belang. Het is een historisch 'veel-grenzengebied', waarbij niet kan worden voorbijgegaan aan de 'klassieke' oriëntatie op de cultuur-historische invloed van Duitsland, met Aken als kennisstad met culturele infrastructuur.

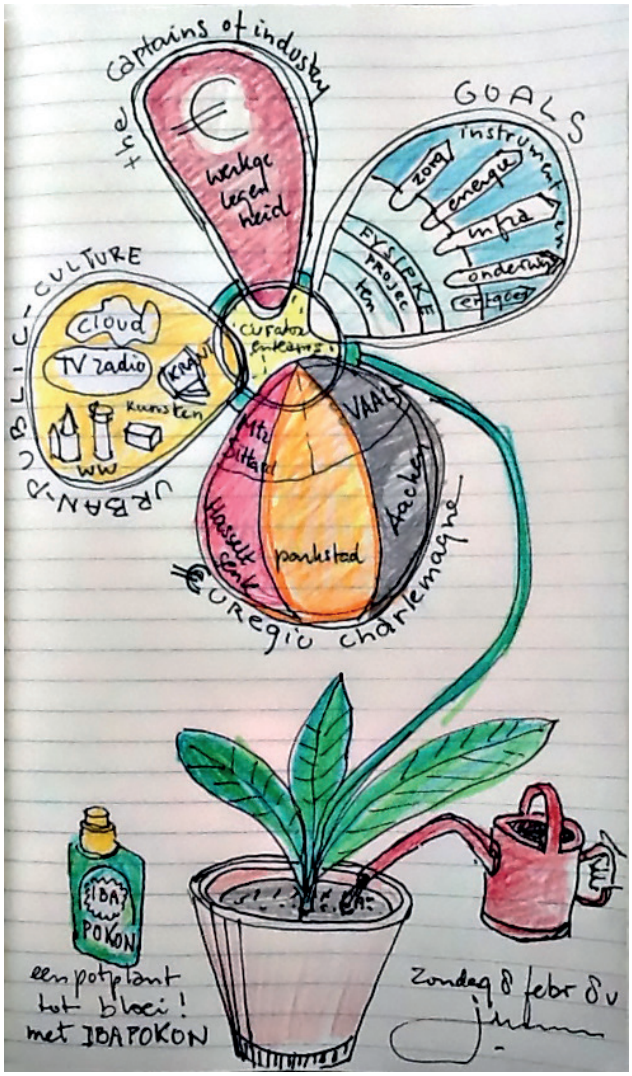
Deze zeven speerpunten raken overduidelijk aan een aantal relevante thema's van onze huidige tijd. Ze leggen bovendien een directe link tussen de historie van de mijnbouw en het heden. Het verleden kan de toekomst zelfs ten dienste zijn. Een thema dat IBA zeker ter hand zal nemen, betreft bijvoorbeeld het gebruik van het aanwezige mijnwater als aardwarmtebron. Andere thema's zijn het vergassen van de nog aanwezige kolenvooraad en het creëren van een energiebuffer in de oude mijngangen ten behoeve van overtollige opgewekte zonne-energie.

De drie thema's

Flexibele Stad
dit heeft betrekking op de veerkrachtige wijze waarop Parkstad toekomstbestendig omgaat met veranderende omstandigheden. Herbestemming en tijdelijk gebruik van gebouwen en ruimten toont de wijze waarop de regio in staat is mee te bewegen met de veranderende behoeften door de tijd.

Energie Stad
de wijze waarop Parkstad in staat is om te denken van fossiele naar alternatieve energiebronnen staat in dit thema centraal. Duurzaamheid vormt hierbij een sleutelbegrip.

Recycle Stad
intelligent hergebruik van energie, materialen, water, afval en voedsel zijn essentieel.

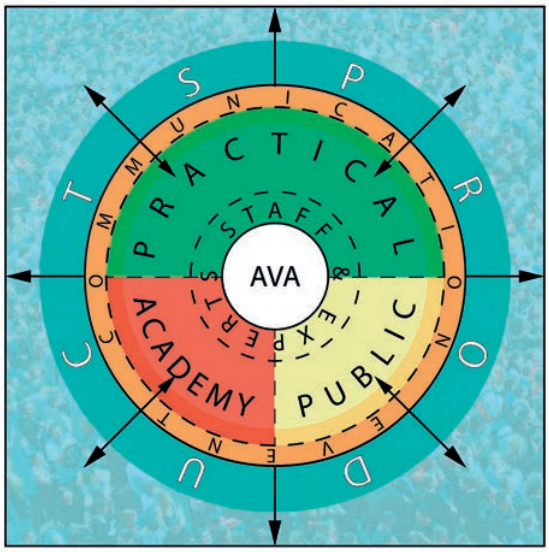

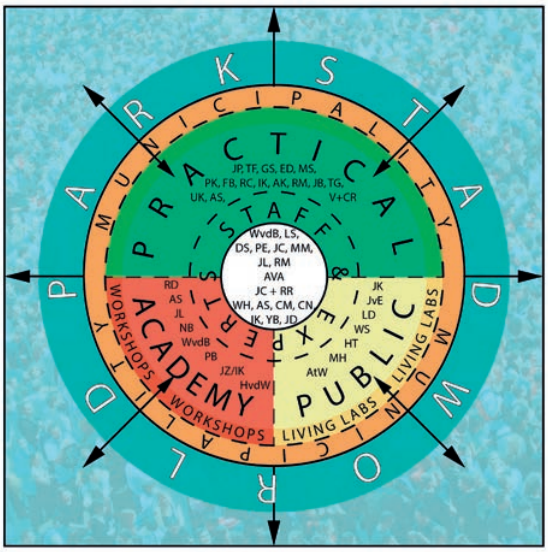
De zeven speerpunten

1. *Leegstand*
2. *Wonen en Zorg*
3. *Leisure en Werkgelegenheid*
4. *Mobiliteit*
5. *Kennis en Energie innovatie*
6. *Ruimtelijke structuur, Grens & Centraliteit*
7. *Regionale identiteit*

IBA organisatie

IBA organisatiestructuur

1. AVA: Het publieke deel, Provincie Limburg en de acht gemeenten als raad van aandeelhouders.

2. Curator en staf: Strategisch niveau voor het opbouwen van netwerken ((inter)nationaal, provinciaal, gemeentelijk), partners (contacten met 'captains of industry') en thema's (vrije tijd, cultureel, vastgoed, wonen en zorg, energie transitie, commercieel, toerisme, expressie, (cultureel) erfgoed en onderwijs) voor de transformatieopgave van Parkstad en het organiseren van overleg activiteiten met internationale contacten, organisatie van de RondeTafel gesprekken met de "Kennisregio" in voorbereiding op afspraken met "college co-curatoren" en het opstellen van de criteria voor de ingediende projecten via de Open Oproep

3. IBA Bureau: Ondersteunend niveau voor de organisatie, de curator, Q-teams en de in- en externe communicatie.

4. IBA Bureau, Q-Team: (Inter)nationaal panel van experts die het IBA proces zullen volgen.

IBA instrumenten

IBA Parkstad heeft drie hoofdinstrumenten om het transformatieproces van Parkstad te begeleiden:

Practical is het praktische instrument om toekomstige visies van de regio, locatie specifiek en op grote schaal, zowel fysiek als niet fysiek, vorm te geven.

Public is het openbare instrument gericht op de mentale ontwikkeling van Parkstad.

Academy is het academische instrument dat garant staat voor een unieke mix van denk- en innovatiekracht voor het heden en de toekomst van Parkstad.

RondeTafel gesprekken

Thijs Asselbergs, Stephan Baldin, Lodewijk Baljon, Lieke Benders, Leo Benders, Rob Bindels, Peter Bongaerts, Bernd Borghoff, Jos Bosman, Jean Boumans, Bert van Bunningen, Thomas Clemens, Rene Coenegracht, Floris Cornelisse, Jan Daemen, Paul Diederen, Lars Dreessen, Mick Eekhout, Jac Eijkelenberg, Roger Engelberts, Maarten Engelman, Peter Erkens, Marijke de Goey, Leo Gommans, Harry Gulpers, Fons Haagmans, Michel Habets, Uli Hahn, Luk van der Hallen, Joep Hermans, Mark Hermans, Fabrice Hermans, Jan Houwen, Jo Janssen, Bastiaan Klomp, Daniela Kluge, Will Köhlen, Ab König, Barbara Kuit, Ton Laeven, Jos Lichtenberg, Peter Lubbers, Rik Martens, Ton van Mastrigt, Nicole Maurer, Marc Maurer, Maurice Mentjens, Ben van Melick, Wim Moerman, Anya Niewierra, Hans Op de Coul, William Otermans, Joop Petit, Karin Peulen, Ardi Poels, Rob Ruigrok, René Seijben, Mathea Severeijns, Jan Smeets, Wido Smeets, Dany Snokx, Saskia van Stein, Leo Swinkels, Ben Taken, Bart Temme, Theo Teeken, André Thomsen, Jhon van Veelen, Norman Vervat, Frans van Wetering, Huib van der Werf, Joeri Wilbers, Luc de Witte, Franz Ziegler.

Overzicht IBA medewerkers

Directie & Communicatie		Bureau	
Jo Coenen	Curator & directeur	Wilma Hermsen	PA directie
Rob Ruijgrok	Coördinator IBA Bureau	Ellen Koppejan	Algemeen secretaresse
Esther Saris	Communicatie	Corné Netten	ICT & archief
Nicky Struijker Boudier	Communicatie	Corien van Dinteren	Boekhouding
Betawerk	Communicatie	Jos Dullens	Controlling

IBA Practical - staf		Projecten	Projecten - management	
Thierry Goossens	Coördinatie AvA & accountmanagers		Provincie Limburg	Walraven & de Jong
			Accountmanagers gemeenten	
Jules Beckers	Wonen, zorg, onderwijs & erfgoed	BEGELEIDING LOPENDE PROJECTEN	IBA Regio Experts	
Thierry Goossens	Parklandschap & energie		Gemeenten & Provincie Limburg	
Roel Meertens	Stadslandschap & recycling		OPL	

IBA Academy - staf		Samenhang Practical, Academy, Public		IBA Public - staf	
Antoinette Stöcker	Programmacoördinator & UM	Iva König	Coördinatie samenhang & PEP	Janicke Kernland	Programmacoördinator WW & media
Niek Bisscheroux	Coördinatie Zuyd Hogeschool	Yuri Buteijn	Projectondersteuning, ICT & archief	Inez Delsing	Media & evenementen
		m.o.v.:		Ludo Diels, FvN, BvM, RB, HOdC	Media, radio & tv
Rob Docter	Externe betrekkingen, Ministeries & Europa	onderzoeksteam gebiedsonderzoek		Frans van Neer	Wisselende Werkhuizen
		5 regionale universiteiten en hogescholen		Anton ten Westenend	Wisselende Werkhuizen
IBA Experten-Team		3x PEP		Vrijwilligers Wisselende Werkhuizen	

Overzicht IBA Regio Experts

Wim van den Bergh, Architectuur en stad *
Hans Cauberg, Klimaat en omgeving *
Jos Lichtenberg, Technische innovatie *
Reimar Molitor, IBA desk *
Francine Quanten, Transformatie *
Dirk Sijmons, Landschap en Energie *
Leo Swinkels, Expressie & Cultuur *
Peter Bertholet, regional management
Erik van Rossum, wonen/zorg/innovatie
Luc de Witte, Zorg/innovatie
Wim Berns, Energievraagstukken en Rijksdienst
Leo Gommans, Duurzaamheid en energie
Michiel Ritzen, Duurzaamheid en energie
Joop Petit, Flexibele stad
Geerd Simonis, Vastgoed/innovatie

Cees Kleinman, Complexe bouwopgaven
Thijs Asselbergs, Technische Innovaties
Kees Peterse, Erfgoed/monumenten
Theo Teeken, Erfgoed/monumenten
Gerrit Smienk, Monument en Landschap
Peter Lahaye, Wonen
Mathea Severeijns, Wonen
Rob Schobben, Juridische ondersteuning
Elianne Demollin, Juridische ondersteuning
Hans Mommaas, Futurologie
Piet Mertens, Erfgoed
Luc Soete, Economie
Ger Kockelkorn, Kunst en Cultuur
Jo Ortmans , Onderwijs
Nol Reverda, Participatie

* Q-Team

IBA Directie & Communicatie

Jo Coenen

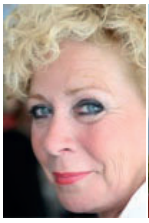

Rob Ruijgrok

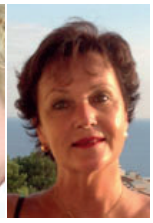

Esther Saris

Nicky Struijker Bodier

Maurice Hermans

IBA Bureau

Wilma Hermsen

Ellen Koppejan

Corne Netten

Corien van Dinteren

Jos Dullens

IBA Practical, Academy & Pulbic

Iva König

Yuri Buteijn

Wouter Hagers
PEP

Manon van der Linden
PEP

Rosa Schouten
PEP

IBA Practical

Thierry Goossens

Jules Beckers

Roel Meertens

IBA Academy

Antoinette Stöcker

Niek Bisscheroux

Rob Docter

IBA Public

Janicke Kernland

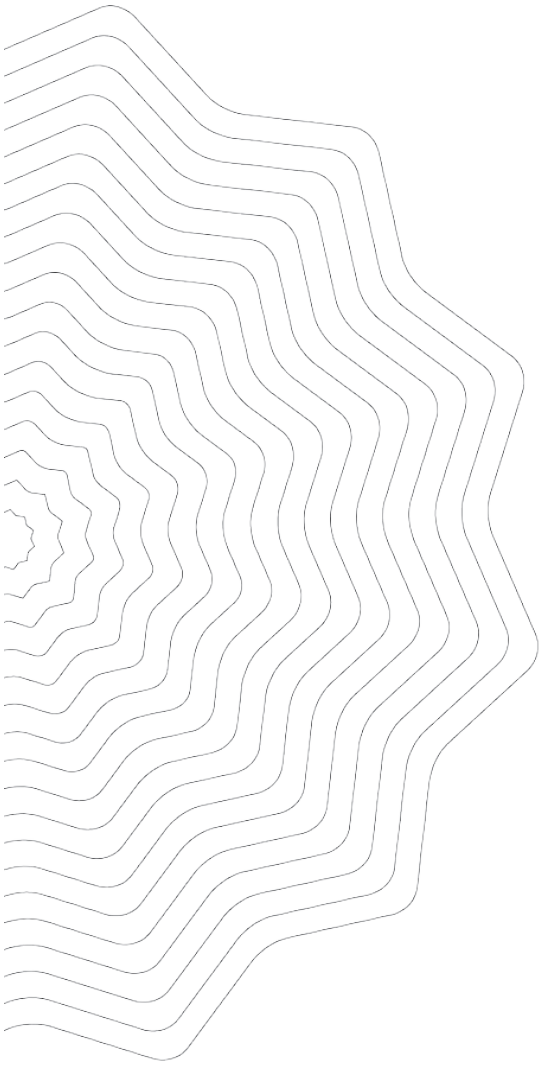

Inez Delsing

Ludo Diels

Frans van Neer

Anton ten Westenend

Hans Op de Coul

IBA PRACTICAL

Open Oproep

Kwalificatieproces voor projecten ingediend t/m 15 december 2014
IBA Parkstad Projectcriteria
Werkwijze
Samenstelling Q-Team & Experts

Resultaat eerste observatie

IBA thema's
IBA projectvoorstellen binnen verschillende gemeenten
Onderverdeling IBA projectvoorstellen
Concrete locatie IBA projectvoorstellen
Projectvoorstellen en schaalgrootte
Type projectinzenders
Categorieën

Structurering van de inzendingen

De vijf vliegwielen

Project cyclus

'Long Term' processen
Kernkeuze IBA Parkstad

IBA Parkstad

Algemeen	+31 (0)45 44 00 200
Atelier Practical	+31 (0)45 44 00 202
	+31 (0)45 44 00 203
Archief	+31 (0)45 44 00 204

Team Practical

Thierry Goossens	Staf-Parklandschap & Energie	thierry.goossens@iba-parkstad.nl
Jules Beckers	Staf-Wonen, Zorg, Onderwijs & Erfgoed	jules.beckers@iba-parkstad.nl
Roel Meertens	Staf-Stadslandschap & Recycling	roel.meertens@iba-parkstad.nl
Iva König	Coördinatie samenhang & PEP	iva.konig@iba-parkstad.nl
Yuri Buteijn	Projectondersteuning, ICT & Digitaal Archief	yuri.buteijn@iba-parkstad.nl
Corné Netten	ICT en Archiefbeheer	corne.netten@iba-parkstad.nl

Thierry Goossens

Jules Beckers

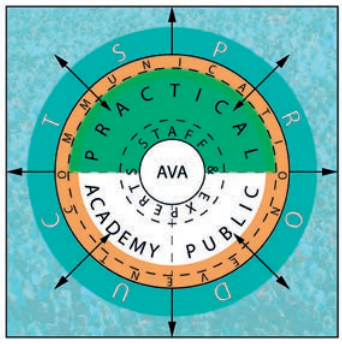

Roel Meertens

Iva König

Yuri Buteijn

Corné Netten

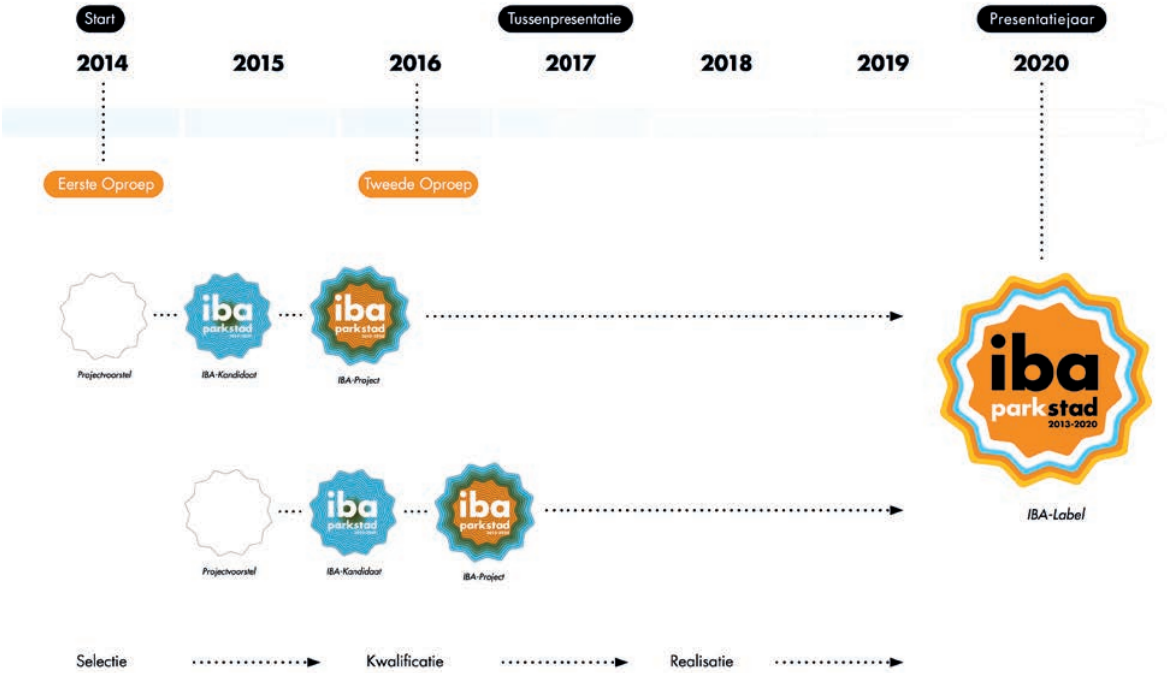
Open Oproep

Parkstad werkt op een unieke manier aan haar toekomst: door het organiseren van een *Internationale Bauausstellung*. Met deze IBA wil Parkstad een impuls geven aan economie, ruimte én samenleving. Tot 2020 functioneert IBA Parkstad als laboratorium en is het een motor voor vernieuwende ideeën en toonaangevende projecten. De essentie van de IBA-opgave bestaat uit een reeks spraakmakende en hoogwaardige projecten die Parkstad Limburg transformeren en vernieuwen. Deze projecten worden in 2020 tijdens de slotmanifestatie tentoongesteld.

Kenmerkend voor IBA Parkstad is innovatie. Dit krijgt onder andere vorm in de Open Oproep voor projecten. De Open Oproep is het instrument voor het 'ophalen' van projecten uit de samenleving. De eerste Open Oproep is op 28 juni 2014 gelanceerd en op 15 december 2014 afgesloten. Bijna 300 projectvoorstellen zijn ingediend door diverse groepen, personen of instanties binnen en buiten de regio.

Tijdslijn **IBA** Parkstad 2014 - 2020

Medio december 2014 is het kwalificatieproces gestart onder regie van Professor Jo Coenen, curator-directeur van IBA Parkstad. De eerste lichting IBA kandidaten wordt op vrijdag 17 april 2015 aan het grote publiek gepresenteerd. Daaraan voorafgaand heeft, na inwinning van advies van het Q-team, Jo Coenen met het team de eerste selectiekeuze voorgedragen aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA). De aandeelhouders zijn de Provincie Limburg en de acht Parkstadgemeenten: Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Brunssum, Voerendaal, Onderbanken, Nuth en Simpelveld.

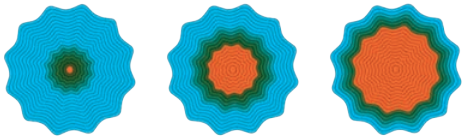
Kwalificatieproces voor projecten ingediend t/m 15 december 2014

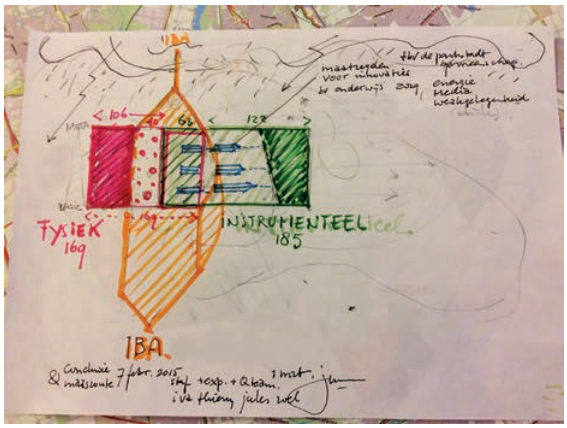
De brochure van de Open Oproep is het leidende document waarin de het kwalificatieproces, de projectcriteria en de IBA thema's staan omschreven. Om te komen tot de meest innovatieve en voorbeeldstellende projecten in 2020 is een kwalificatiesysteem bedacht dat projecten gedurende het proces kwalificeert. De hoogst haalbare kwalificatie betreft het 'IBA Label'. Indien een project het IBA label heeft bemachtigd, wordt zijn/haar project gepresenteerd/tentoongesteld tijdens de IBA Expo in 2020. Gedurende het proces naar het EXPO-jaar toe, kent IBA diverse kwalificaties toe aan meest kansrijke projecten. De opbouw van het kwalificatieproces is als volgt:

IBA-Kandidaat: het project staat aan begin van kwalificatieproces.

IBA-Project: het project wordt verder uitgewerkt tot projectdossier.

IBA-Label: verleend na realisatie van project.

IBA Parkstad Projectcriteria

Om aan de IBA Parkstad te kunnen deelnemen en voor het IBA label in aanmerking te komen, moeten op het eind van het kwalificatieproces de projecten aan de volgende eisen voldoen:

- uitzonderlijke kwaliteit
- IBA Parkstad–thematiek
- innovatief
- structureel en economisch effect
- publiek karakter
- open proces
- ondernemerschap
- realiseerbaar.

Werkwijze

Het grote aantal inzendingen was verrassend en hartverwarmend, maar het legde ook extra verplichtingen op om tot een zorgvuldige kwalificatie te komen. De curator wilde hierbij niet over een nacht ijs gaan. Daarom is het model van Duitse prijsvragen gehanteerd, waarbij door een technische commissie het voorbereidende werk wordt verricht en aan een Q-team ter afweging/advisering wordt voorgelegd.

Het kwalificatieproces heeft vier rondes doorlopen:

1. categoriseren en clusteren door de IBA curator en zijn staf (15 december 2014 - 31 januari 2015)
2. verdiepen met regio-experts (1ste helft februari)
3. voorbereiden selectie door de IBA curator en zijn staf (2de helft februari)
4. kwalificeren en selecteren door het Q-team en de curator/directeur (27 & 28 februari en 14 maart 2015).

Samenstelling Q-Team & Experts

Q-team:

Jo Coenen – Reimar Molitor – Dirk Sijmons – Wim van den Bergh – Hans Cauberg – Francine Quanten – Leo Swinkels – Jos Lichtenberg.

Experts nationaal / regionaal:

Thijs Asselbergs, Technische Innovaties
Wim van den Bergh, Architectuur en stad
Wim Berns, Energievraagstukken en Rijksdienst
Peter Bertholet, Regional management
Hans Cauberg, Klimaat en omgeving
Elianne Demollin, Juridische ondersteuning
Leo Gommans, Duurzaamheid en energie
Cees Kleinman, Complexe bouwopgaven
Ger Kockelkorn, Kunst en Cultuur
Peter Lahaye, Wonen
Jos Lichtenberg, Technische innovatie
Piet Mertens, Erfgoed
Reimar Molitor, IBA desk
Hans Mommaas, Futurologie
Jo Ortmans, Onderwijs
Kees Peterse, Erfgoed/monumenten
Joop Petit, Flexibele stad
Francine Quanten, Transformatie
Nol Reverda, Participatie
Michiel Ritzen, Duurzaamheid en energie
Erik van Rossum, Wonen/zorg/innovatie
Rob Schobben, Juridische ondersteuning
Mathea Severeijns, Wonen
Dirk Sijmons, Landschap en Energie
Geerd Simonis, Vastgoed/innovatie
Gerrit Smienk, Monument en Landschap
Luc Soete, Economie
Leo Swinkels, Expressie & Cultuur
Theo Teeken, Erfgoed/monumenten
Luc de Witte, Zorg/innovatie

Experts internationaal:

Marc Angelil – Thijs Asselbergs – Julia Bolles – Paolo Caputo – Jacqueline Cramer – Marcel Meili – Frits Palmboom – Nicolas Pham – Mariet Schoenmaekers – Heinz Tesar – Ilaria Valenta – Peter Wilson.

IBA Q-Team

Reimar Molitor

Dirk Sijmons

Wim van den Bergh

Hans Cauberg

Francine Quanten

Leo Swinkels

Jos Lichtenberg

IBA Experts nationaal / regionaal

Thijs Asselbergs

Wim Berns

Peter Bertholet

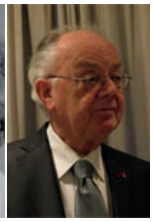

Elianne Demollin

Leo Gommans

Cees Kleinman

Ger Kockelkorn

Peter Lahaye

Piet Mertens

Hans Mommaas

Jo Ortmans

Kees Peterse

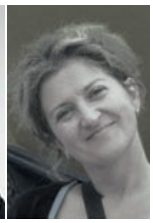

Joop Petit

Nol Reverda

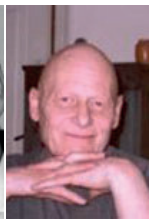

Michiel Ritzen

Erik van Rossum

Rob Schobben

Mathea Severeijns

Geerd Simonis

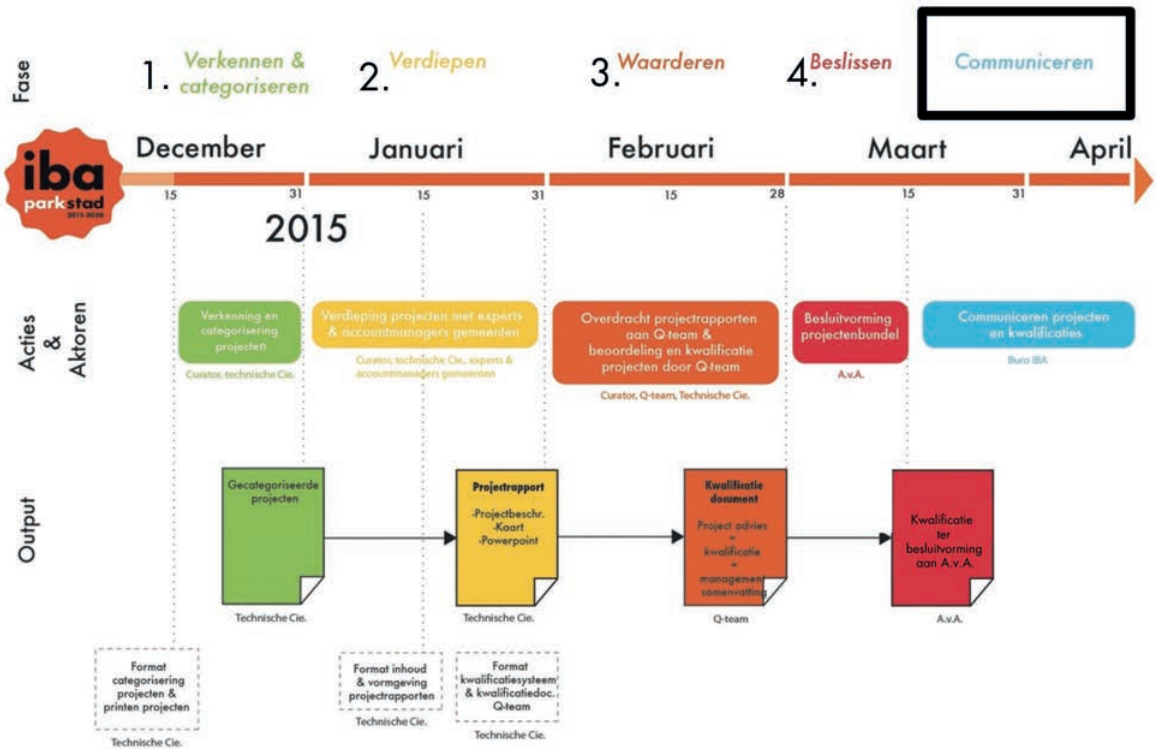

Gerrit Smienk

Luc Soete

Theo Teeken

Luc de Witte

IBA KWALIFICATIEPROCES

projectnummer	
naam project	
locatie project	
indiener	
contactpersoon	
kwaliteits- scan (graf)	
aard project	Fysiek / Instrumenteel / Beide

soort indiener	project type	IBA thema	IBA speerpunt	aanbod	categorie
Overheid	Project XL	Energie stad	Langstand	Locatie	water
Semi-overheid	Project L	Fleshete stad	Wonen en zorg	Dienst	landschap
Ondernemer	Project M	Recycle stad	Werkgelegenheid, wonen en welzijn	Investeerder	Industrieel landschap / grondstoffen
Burger	Project S		Mobiliteit		structuur / oriëntatie
Vereniging	Idee		Energie en innovatie		grens over
Student/scholier	Locatie		Ruimtelijke structuur en centraliteit		centraliteit
	Opdrachtgever		Regionale identiteit		mobiliteit / infrastructuur
	financiering				kanen
					monumenten Heritage
					herbestemming
					religieus erfgoed
					verstrooming gebouwde omgeving
					energie (opwekking / besparing / opslag)
					recycling grondstoffen
					productie lokale voeding
					ambachtschap / ambachten
					leisure / sport
					zorg
					werkgelegenheid
					wonen
					veiligheid
					x
					x
					x
					games / spel
					kunst / events
					werkhuizen
					onderwijs
					participatie
					pop up
					communicatie en media
					x
					x
					x
					x

opmerkingen	
	IBA
	Experts
	Q-team

Resultaat eerste observatie

Na een tweede en derde verkenning van de projecten is gebleken dat een **zeer groot deel** betrekking heeft op het **te ontwikkelen instrumentarium** voor de **sociaal-maatschappelijke opbouw** van de streek. Naast de **fysiek-ruimtelijke projecten (110)** is een bijna even groot deel als **instrumenteel (115)** te bestempelen, een kleiner deel betreft projecten met een **dubbele strekking (66)**.

IBA thema's

Alle ingezonden projectvoorstellen zijn getoetst aan de hand van de drie eerder genoemde thema's, Energie, Flexibele en Recycle Stad. Het blijkt dat alle projecten nagenoeg gelijk verdeeld zijn.

IBA projectvoorstellen binnen verschillende gemeenten

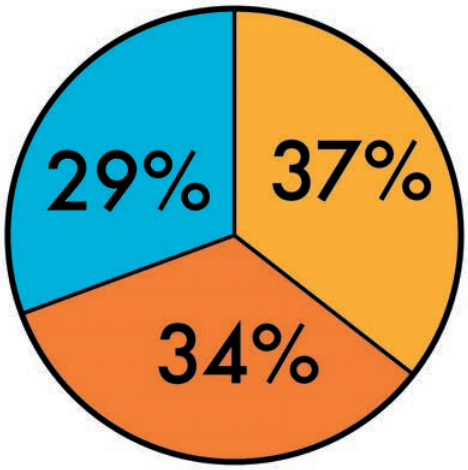
Van **40%** van de projecten met een **concrete locatie** is gekeken naar de ligging binnen de gemeenten in Parkstad. De procentuele verdeling toont aan dat **Heerlen** veruit de **meeste ingediende projecten** kent **(30%)**. Dat is begrijpelijk, omdat Heerlen de grootste gemeente qua inwonersaantal is binnen Parkstad. Gezien de grootte van de drie overige stedelijke gemeenten binnen Parkstad, valt het op dat binnen deze gemeenten relatief weinig projecten zijn ingediend. **Kerkrade, Landgraaf** en **Brunssum** zijn met **7%, 5%** resp. **3%** flink onderbedeeld ten opzichte van Heerlen. Ruim **40%** van alle ingezonden projecten heeft betrekking op **geheel Parkstad**.

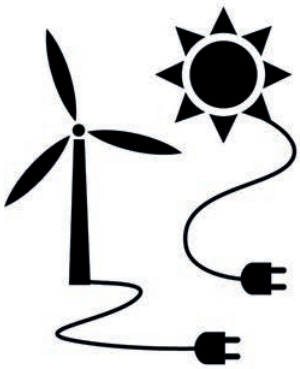
40% Parkstad breed
30% Heerlen
7% Kerkrade
5% Landgraaf
3% Brunssum
2% Voerendaal
2% Simpelveld
2% Nuth
1% Onderbanken
8% Overig

Verder is er een **restgroep (8%)** gecategoriseerd. Deze groep bevat een aantal projecten die zijn ingediend voor gebieden die niet onder Parkstad vallen, zoals bijvoorbeeld Schinnen, Sittard en Maastricht.

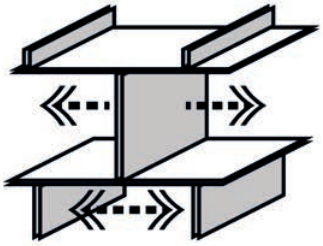

Recycling stad

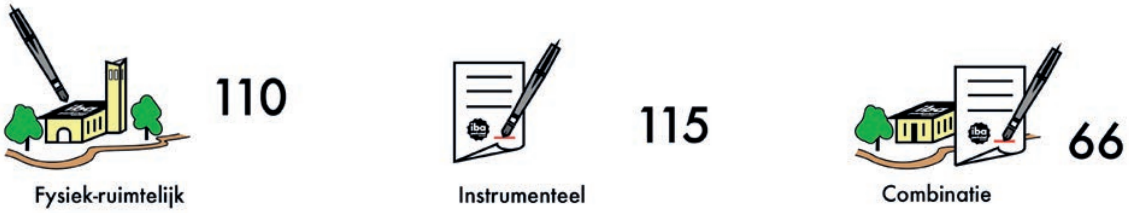
Energie stad

Flexibele stad

Onderverdeling IBA projectvoorstellen

De IBA projectvoorstellen zijn, na observatie door Jo Coenen en zijn team, onderverdeeld in drie rubrieken: fysiek-ruimtelijk, instrumenteel of een combinatie van beiden. Onder de rubriek **fysiek-ruimtelijk** valt **40%** van de ingediende projecten en eenzelfde percentage betreft de instrumentele projecten. De **overige 20%** zijn projecten, die **zowel instrumenteel als fysiek-ruimtelijk** van aard zijn.

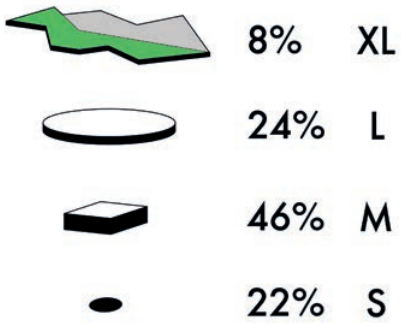

Concrete locatie IBA projectvoorstellen

Veel projecten hebben betrekking op een concrete, fysieke locatie in Parkstad, bijvoorbeeld een gebouw of een gebied. Het merendeel van deze voorstellen betreft een conrete locatie in de regio. De meeste hiervan zijn fysiek-ruimtelijk, enkele instrumenteel of een combinatie van beide. De overige inzendingen hebben betrekking op 'een plek ergens in de regio' of zijn niet locatie gebonden.

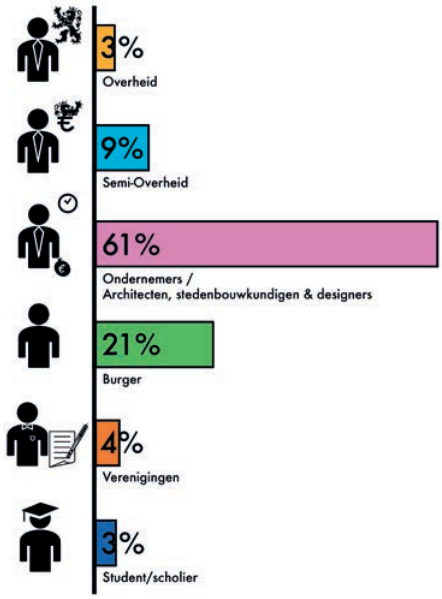
Projectvoorstellen en schaalgrootte

De schaalgrootte van de ingediende projecten is zeer uiteenlopend. Het **merendeel van de projecten (70%)** is onder te verdelen in de **M- of L-schaal**. Dit deel omvat met name grotere gebouwen en projectvoorstellen in buurten, centrumgebieden of dorpen. Een **klein aantal projecten (8%)** betreft **gebiedsontwikkelingen**. Deze projecten hebben betrekking op **wijken of grote delen van het landelijk gebied (XL-schaal)**. Een **groter deel van de projecten (22%)** heeft een beperktere omvang en omvat enkel de **realisatie van een monument** of de **realisatie van een klein project (S-schaal)**.

Type projectinzenders

De inzenders van de projecten zijn onder te verdelen in een **zestal typen**. Het overgrote deel van de inzendingen **(61%)** is afkomstig van **ondernemers** van binnen en buiten de regio. Ook **burgers**, merendeels afkomstig uit de regio, hebben uitgebreid gereageerd op de Open Oproep. **21%** van alle inzendingen is uit deze groep afkomstig. **Overheden en semi-overheden** (scholen, woningbouw-corporaties, zorgpartijen, onderwijsinstellingen, waterschap, etc.) hadden samen **12%** aandeel in de inzendingen.

Categorieën

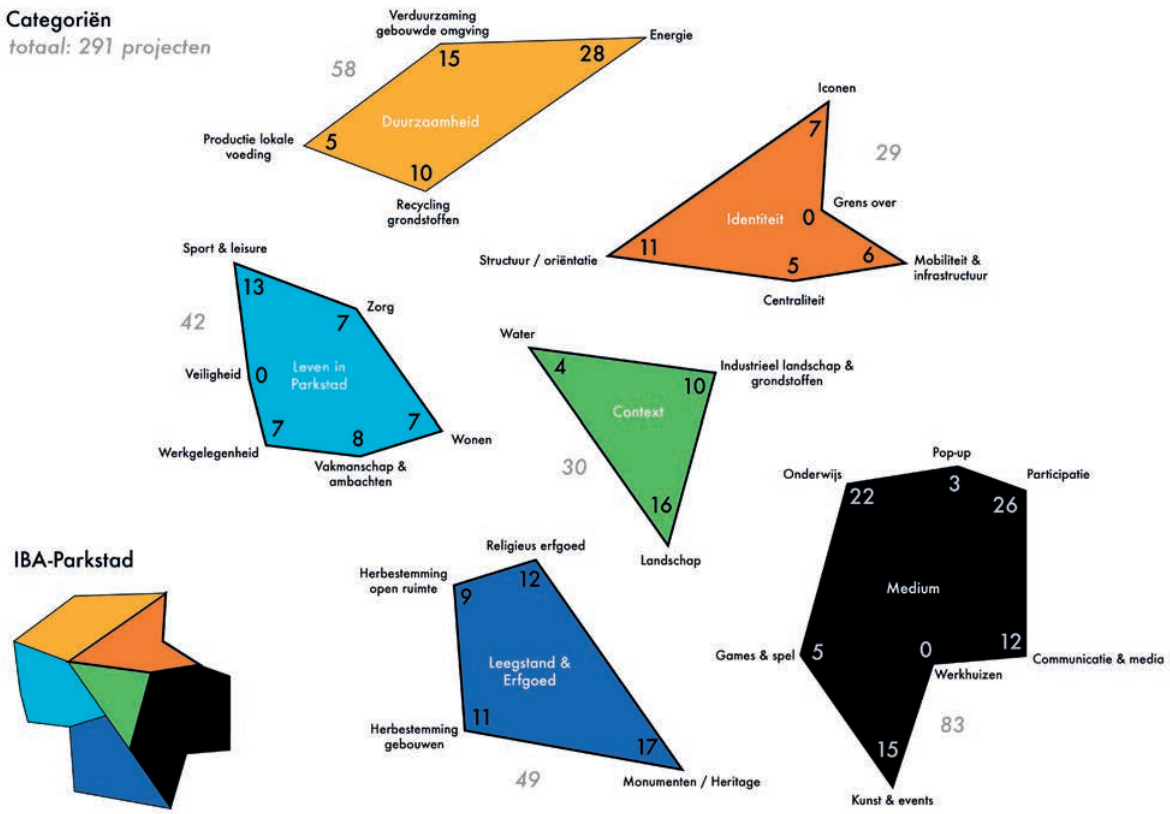
Om grip te krijgen op de bijna driehonderd inzendingen zijn de plannen ingedeeld in vijf hoofdcategorieën (leven in Parkstad, Context, Identiteit, Leegstand & Erfgoed en Duurzaamheid) en een bijzondere categorie: Instrumenten.

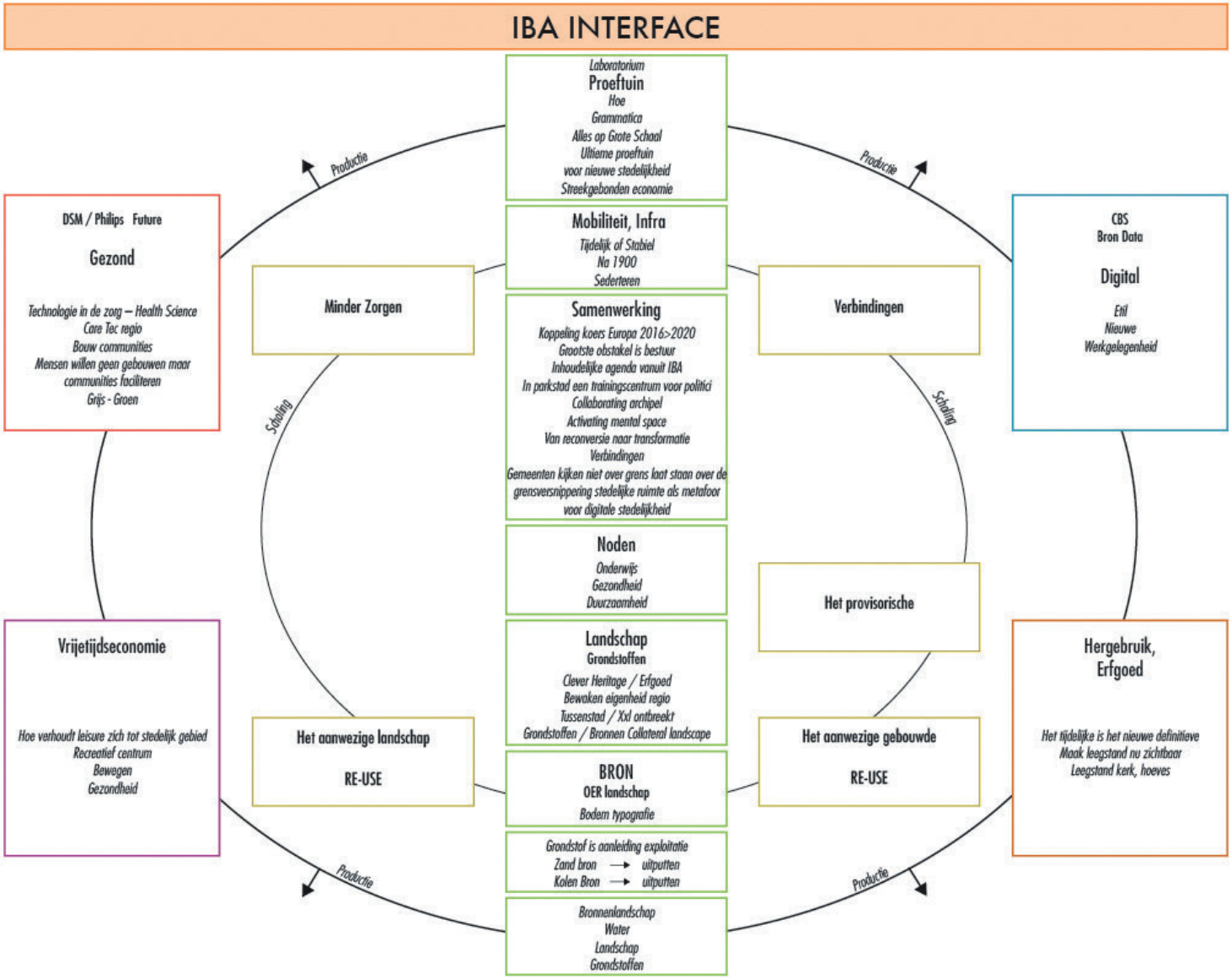
In de categorie **'Leven in Parkstad'**, krijgen wonen, werk en recreatie een belangrijke plaats. De categorie **'Context'** focust op het landschap en de omgeving. **'Identiteit'** behelst de ruimtelijke organisatie van Parkstad. De categorie **'Duurzaamheid'** omvat uiteenlopende projecten op het gebied van energie en recycling. Tenslotte is **'Leegstand & Erfgoed'** georiënteerd op historische elementen en het te herbestemmen vastgoed.

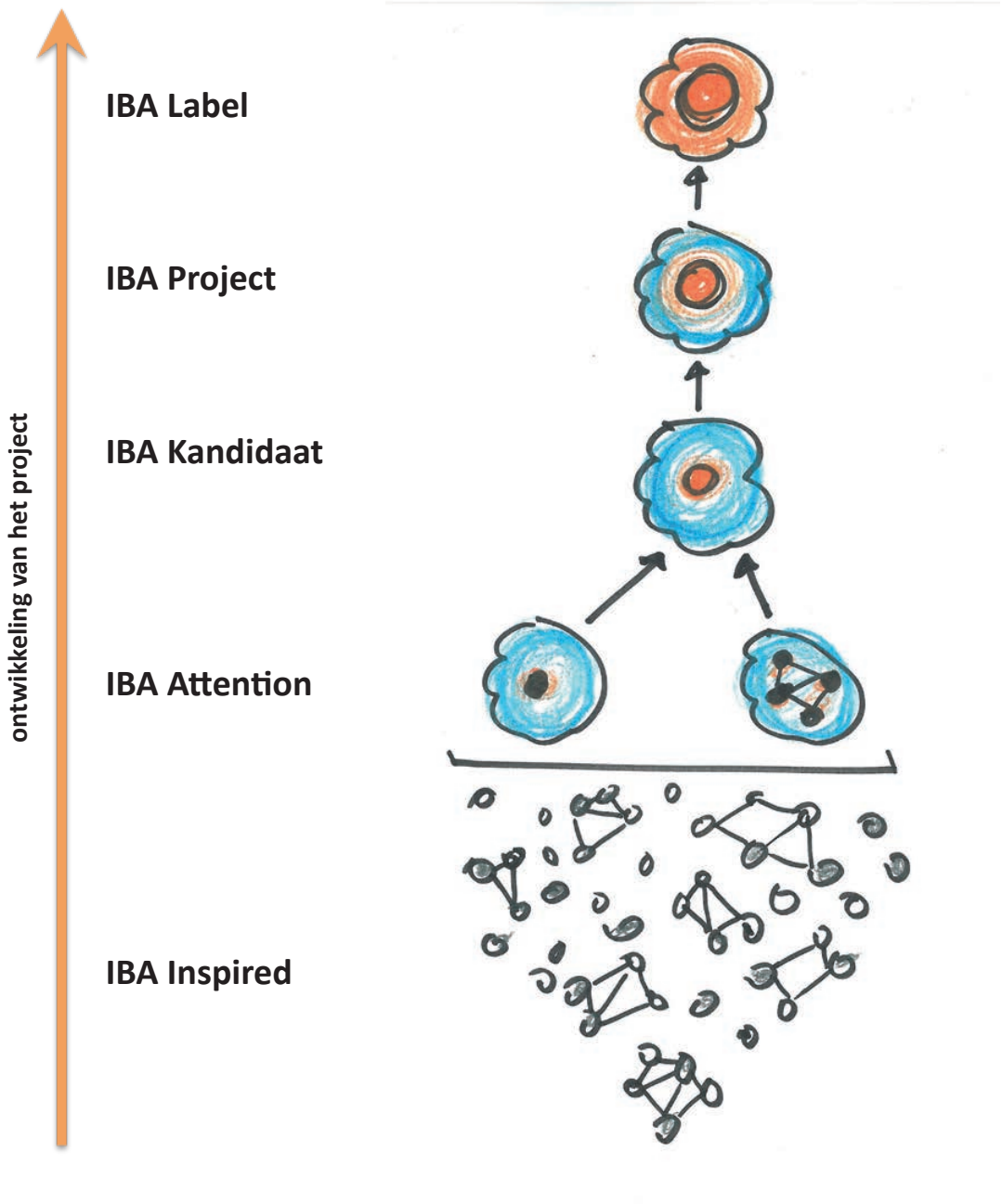

Een groot deel van de projecten is niet enkel in één categorie of thema onder te brengen. Eén project kan meerdere onderwerpen of thema's in zich dragen en kan ook binnen meerdere categorieën vallen. Per projectvoorstel is het meest leidende thema en de categorie bepalend geweest bij de definitieve indeling. **58 projecten** hebben betrekking op **duurzaamheid** het grootste thema daarbinnen betreft **energie** met **28 voorstellen**.

83 projectvoorstellen zijn een **Medium**, in deze omvangrijke groep ging veel aandacht uit naar **'Participatie'**.

IBA INTERFACE
Laboratorium
Proeftuin
Hoe
Grammatica
Alles op Grote Schaal
Ultieme proeftuin
voor nieuwe stedelijkheid
Streekgebonden economie
Mobiliteit, Infra
Tijdelijk of Stabiel
Na 1900
Sederteren
Samenwerking
Koppeling koers Europa 2016>2020
Grootste obstakel is bestuur
Inhoudelijke agenda vanuit IBA
In parkstad een trainingscentrum voor politici
Collaborating archipel
Activating mental space
Van reconversie naar transformatie
Verbindingen
Gemeenten kijken niet over grens laat staan over de grensverschippering stedelijke ruimte als metafoor voor digitale stedelijkheid
Noden
Onderwijs
Gezondheid
Duurzaamheid
Landschap
Grondstoffen
Clever Heritage / Erfgoed
Bewaken eigenheid regio
Tussenstad / Xxl ontbreekt
Grondstoffen / Bronnen Collateral landscape
BRON
OER landschap
Bodem typografie
Grondstof is aanleiding exploitatie
Zand bron → uitputten
Kolen Bron → uitputten
Bronnenlandschap
Water
Landschap
Grondstoffen
DSM / Philips Future
Gezond
Technologie in de zorg – Health Science
Care Tec regio
Bouw communities
Mensen willen geen gebouwen maar communities faciliteren
Grijs - Groen
Minder Zorgen
Verbindingen
CBS
Bron Data
Digital
Etil
Nieuwe
Werkgelegenheid
Het provisorische
Vrijetijdseconomie
Hoe verhoudt leisure zich tot stedelijk gebied
Recreatief centrum
Bewegen
Gezondheid
Het aanwezige landschap
RE-USE
Het aanwezige gebouwde
RE-USE
Hergebruik,
Erfgoed
Het tijdelijke is het nieuwe definitieve
Maak leegstand nu zichtbaar
Leegstand kerk, hoeves
Productie
Productie
Scholing
Scholing
Productie
Productie

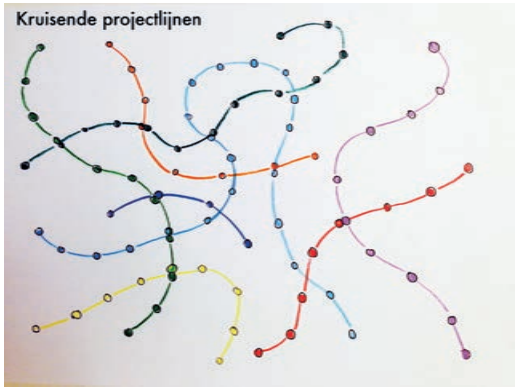

De curator-directeur heeft samen met zijn staf na veelvuldig herlezen een rangschikking aangebracht waarbij een aantal uitgangspunten voorop stonden:

Het waarderen van de inspiratie die alle projecten zonder uitzondering aan IBA schenken en gebruik te willen maken van het momentum om dit verder terug te geven aan de gemeenschap.

Daarnaast komt de curator-directeur tot de bevinding dat door het oormerken van een aantal projectvoorstellen vele anderen daar omheen gerangschikt kunnen worden. Dit heeft geholpen bij het maken van onderscheid in de veelheid en bovendien focus gebracht. Zo komt hij tot een finale opvatting waarbij we drie velden zien:

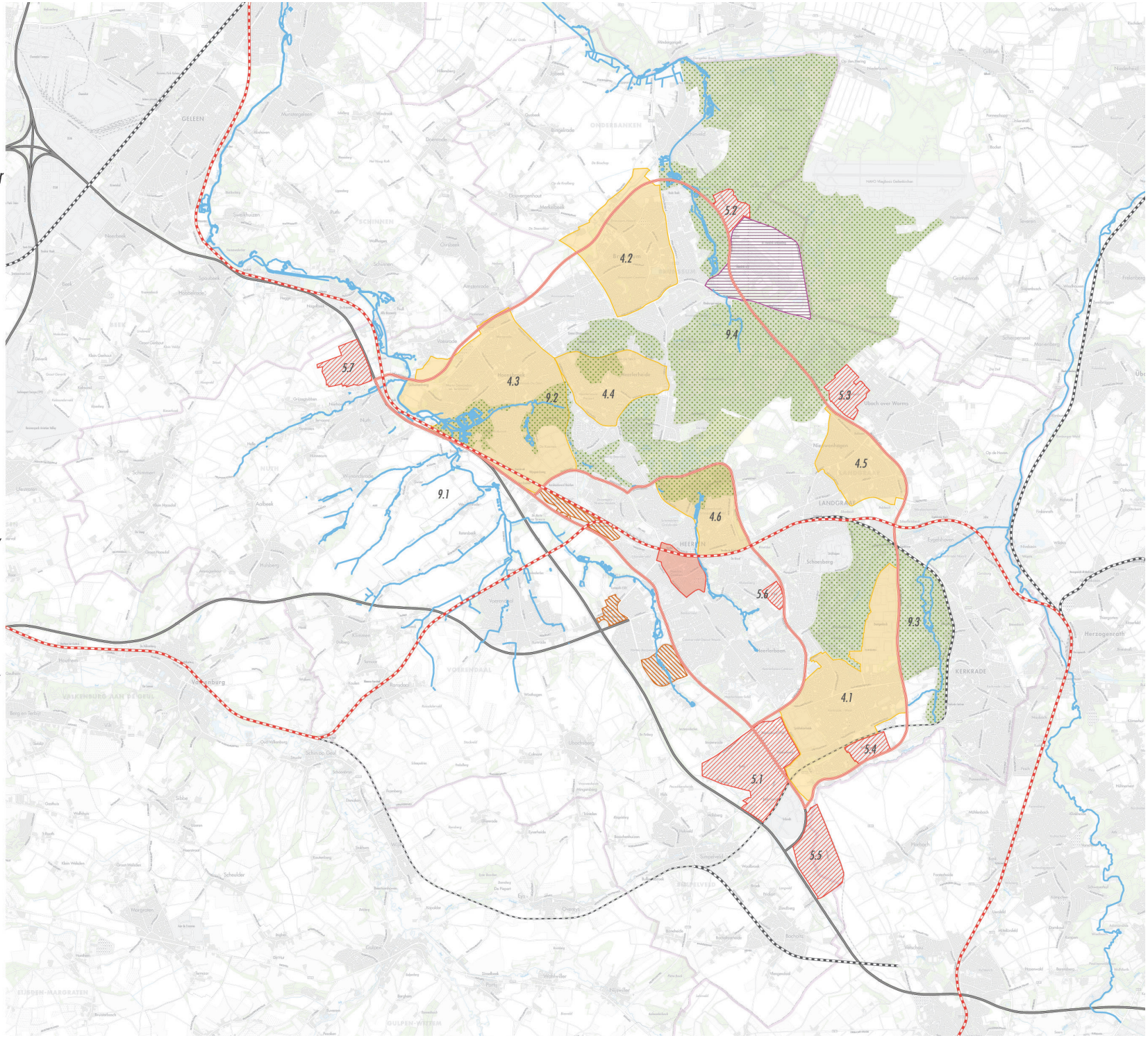
1. De projecten die hij voorstelt als ''IBA Kandidaat'' om direct mee aan de slag te gaan.
2. De ''IBA Attention'' projecten die de potentie in zich dragen om door extra aandacht, begeleiding of allianties tot kandidaat kunnen evolueren.
3. De overige projectvoorstellen ''IBA Inspired'' die het vernoemen waard zijn en in de komende tijd tot rijpheid kunnen komen danwel later aanleiding geven tot opname in het IBA proces.

Fase 0

Parkstad projecten pijplijn

- *1. Binnenring*
- *2. Buitenring*
- *3. Grensoverschrijdend Openbaar Vervoer*
- *4. Herstructureringswijken*
  - *4.1 Kerkrade-West*
  - *4.2 Brunssum Centrum/Noord*
  - *4.3 Hoensbroek*
  - *4.4 Vrieheide/Passart*
  - *4.5 Nieuwenhagen*
  - *4.6 Meezenbroek/Schandelen/Palemig*
- *5. Herstructureringsbedrijventerreinen*
  - *5.1 De Beitel/Roda boulevard*
  - *5.2 Bouwberg*
  - *5.3 Abdissenbosch*
  - *5.4 Willem-Sophia*
  - *5.5 Avantis*
  - *5.6 C-Mill*
  - *5.7 De Horsel*
- *6. Oostflank Brunssum*
- *7. Heerlen Centrum*
- *8. Woonboulevard/Xperience Parkstad/ Zorgvallei*
- *9. Groenagenda*
  - *9.1 Corio Glana*
  - *9.2 Gebrookerbos*
  - *9.3 Gravenrode + Anstelerbeekdal*
  - *9.4 Heidenatuurpark + ontkluizing Roode Beek*

Projectlocaties

Fysiek project: 68
- *Fysiek: project nummer*
- *Fysiek: locatie*
- *Fysiek: lijnvormige ontwikkeling*

Combinatie fysiek & instrumenteel: 31
- *Combinatie: project nummer*
- *Combinatie: locatie*
- *Combinatie: lijnvormige ontwikkeling*

Instrumenteel: 102
- *Instrumenteel: project nummer*
- *Instrumenteel: locatie*
- *Instrumenteel: lijnvormige ontwikkeling*

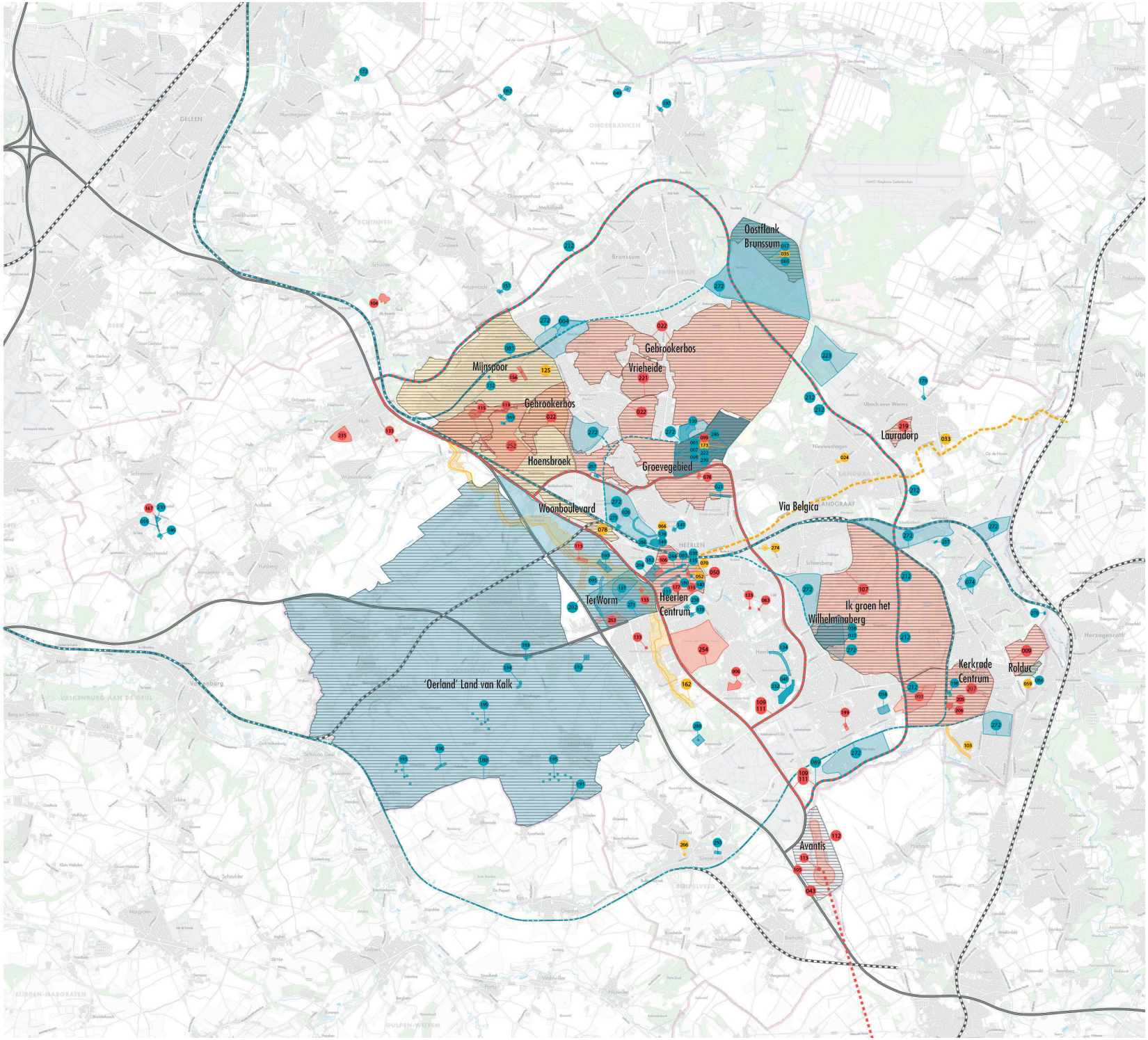
Projecten zonder specifieke locatie deze staan niet op de kaart

Fysiek: 42

Combinatie fysiek & instrumenteel: 31

Instrumenteel: 102

Gebiedsontwikkeling

Structurering van de inzendingen

IBA als vliegwiel of 'Schwungrad'

Waar ideeën zijn, is een toekomst. Met 292 ingezonden projectvoorstellen die ideeën bevatten voor de toekomst van Parkstad, kan van een rijke oogst worden gesproken die positief stemt.

Curator Jo Coenen en zijn teams hebben deze projecten aan een nadere verdiepingsslag onderworpen waardoor er vijf kernkrachten naar voren treden die richtinggevend en toekomst bepalend kunnen zijn. Deze vijf onderwerpen – ofwel metaforische vliegwielen – zijn op de streek afgestemd en zullen op termijn een stuwend effect genereren. Ze geven 'Schwung' aan Parkstad en zetten een creatief proces in werking dat ruimte biedt aan experimenten, ontwikkeling en innovatie. Het vliegwiel genereert ideeën met een toekomstwaarde: aanjagers voor de *flexibele stad, energie stad* en *recycle stad* en bevat meerdere thema's, die als toekomstige aandachtsvelden kunnen worden gezien. Daarmee gaat IBA op zoek naar innovaties op tal van vlakken en fungeert aldus tot 2020 als proeftuin voor stedelijke ontwikkeling en verbindt zich aan de lokale, regionale, nationale en internationale contexten. Concrete projecten hopen een positief effect te hebben op de fysieke leefomgeving, op sociaal-maatschappelijk vlak en op de werkgelegenheid in de regio. Bij het ordenen van de projecten werd een onderverdeling gemaakt tussen de *fysiek-ruimtelijke* en de projectvoorstellen met *instrumenteel karakter*. Ze worden gevat in de onderstaande rij:

'A. Collateral landscape' (structurerende innovaties),

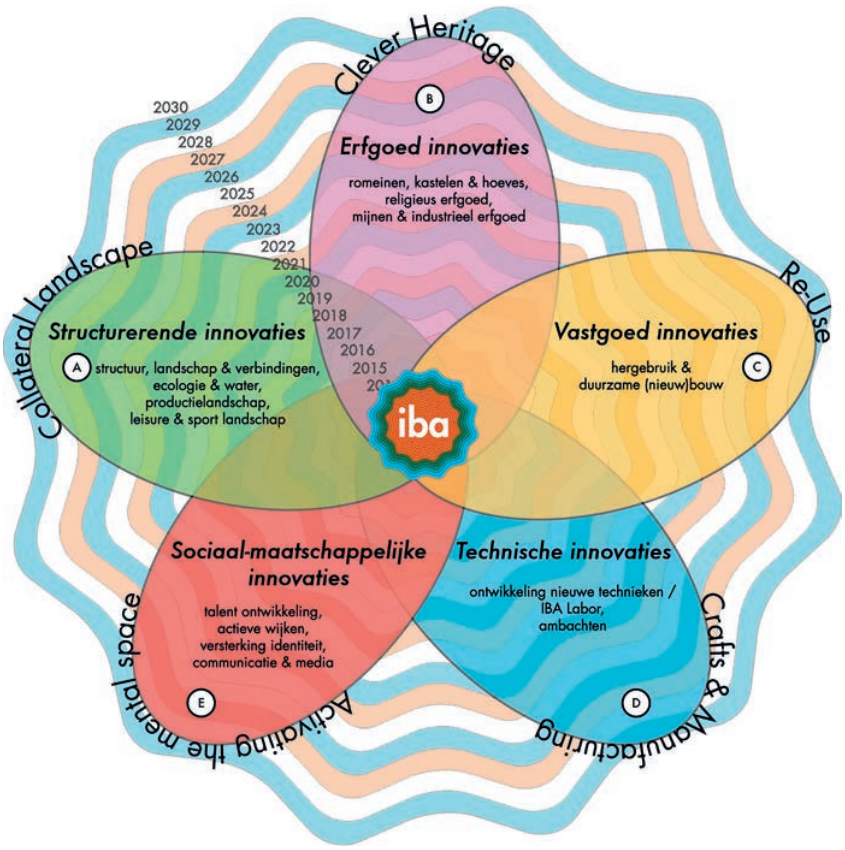
'B. Clever Heritage' (vastgoed innovaties),

'C. Re-Use' (hergebruiken in de breedste zin),

'D. Crafts & Manufacturing' (technische innovaties),

'E. Activating the mental space' (sociaal maatschappelijke innovaties).

Projectvoorstellen m.b.t. **'Collateral Landscape'**, **'Clever Heritage'** en **'Re-Use'** gaan over fysiek-ruimtelijke structuren, erfgoed en vastgoed. De projectvoorstellen m.b.t. **'Crafts & Manufacturing'** en **'Activating the mental space'**, hebben een meer instrumenteel karakter en sluiten aan op de IBA organisaties voor *Public* en *Academy*.

De vijf vliegwielen

A. Collateral landscape *(Structurerende innovaties)*

Het betreft een verzamelnaam voor verschillende soorten landschappen die deze regio bepalen. Het landschap wordt hierbij bedoeld als fysieke verschijningsvorm, maar ook als 'mental landscape'.

Structuur landschap & verbindingen
Binnen dit thema gaat het over de ordening en structuurvorming van het landschap en de verbinding tussen diverse deelgebieden. Heldere structuren en verbindingen vergroten de herkenbaarheid, de oriëntatie en daarmee ook de identiteit van de regio. IBA richt zich op het expliciet maken van deze identiteiten en de daarmee samenhangende kwaliteiten in de regio. Verder wil ze een bijdrage leveren aan de realisatie van nieuwe, of de verbetering van bestaande groen- en infrastructurele verbindingen tussen gebieden, wijken, buurten en gemeenten. Daarnaast zal de aandacht van IBA uitgaan naar de versterking van nationale en internationale relaties en verbindingen. Ook vraagstukken betreffende 'centraliteit' ziet IBA als een belangrijke opgave.

Ecologie & water
Het beschermen of verbeteren van de ecologische en hydrologische waarden/kwaliteiten van het landschap, zoals bijvoorbeeld de diversiteit van de natuurwaarden in bijvoorbeeld de Brunssumerheide of de re-naturering van het bekenlandschap, maakt deel uit van de IBA-agenda.

Productielandschap
Het optimaal productief maken en benutten van de open ruimten in Parkstad, bijvoorbeeld door diverse vormen van agrarische activiteiten, behoort evenwel tot de IBA-opgave. Gedacht wordt aan de productie van gewassen (ten behoeve van biomassa, voeding of begrazing) of ten behoeve van energie. Of over industriële activiteiten, zoals de delving van grondstoffen, maar ook over recycling en opslag van grond, water en afval. Daarnaast richt IBA zich op de innovatieve transformatie van lege (rest)ruimten.

Leisure & sport landschap
Dit richt zich op de uitbouw van Leisure / sportvoorzieningen die zich het afgelopen decennium in de regio hebben gevestigd.

B. Clever heritage *(Erfgoed innovaties voor überreste uit lang vervlogen tijden)*

Romeinen, Kastelen & hoeves
In Parkstad zijn vele elementen terug te vinden van de Romeinse bewoning in de streek. De stad Coriovallum, nu Heerlen, lag op de kruising van twee belangrijke wegen, de Via Belgica en de Via Trevorum. Met het Thermenmuseum herbergt Heerlen het belangrijkste Romeinse monument van Nederland. Behalve resten van de Via Belgica liggen verspreid over Parkstad meerdere resten van Romeinse villa's. IBA tracht de verspreidde Romeinse resten beter zichtbaar en toegankelijk te maken voor een groot publiek.

Uit latere periode stammen de monumentale hoeves en kastelen, die typerend zijn voor Zuid-Limburg. Veel van deze monumentale gebouwen worden momenteel bewoond of uitgebaat als restaurant of hotel. Een aantal van deze gebouwen verkeert in een slechte staat. IBA heeft de intentie om deze monumenten een impuls te geven en ze te koppelen aan nieuwe, duurzame en innovatieve functies voor gebruik.

Religieus erfgoed
In Parkstad bevinden zich meer dan 200 kerken en enkele bijzondere kloosters. Naar verwachting zal de helft van deze objecten in de komende jaren niet meer in gebruik zijn. Het behoud en verdurzaming van dit religieuze erfgoed krijgt de aandacht binnen IBA.

Mijnen & Industrieel erfgoed
Industrieel erfgoed is een ruim begrip, dat zowel monumentale gebouwen als oude bedrijfshallen, watertorens en scholen omvat. IBA heeft oog voor dergelijk iconisch erfgoed in de regio Parkstad en poogt deze bouwwerken zoveel als mogelijk in stand te houden.

Ook vervullen de inmiddels gesloopte mijnen een bijzondere positie. Vandaag de dag zijn er nog maar weinig elementen van dit typische verleden zichtbaar. En wordt een poging ondernomen om dit verleden naar de toekomst te vertalen.

C. Re-use *(Vastgoed innovaties)*

Re-use betreft de transformatie en het hergebruik van het bestaande vastgoed.

Hergebruik & duurzame (nieuw)bouw
Het is noodzakelijk dat de bestaande woningvoorraad wordt aangepast aan de huidige woonwensen. Hierbij is het levensloop bestendig maken van woningen, in het kader van de vergrijzing, een belangrijk thema, zoals ook de energetische verduurzaming van het bestaande vastgoed. IBA streeft ernaar voormalige bouwlocaties te transformeren tot nieuwe kleinschalige en hoogwaardige woonomgevingen in wijken, buurten en openbare ruimten. Bewoners spelen hierbij een wezenlijke rol.

Mede door de 'demografische krimp' zullen er in de toekomst vele gebouwen, waaronder woningen, kantoren, zorg- en wijkcentra en scholen hun functie verliezen. Om opnieuw een bestemming te vinden, zal een gebouw in sommige gevallen aangepast moeten worden en vaak ook herbestemd moeten worden. En in een enkel geval zal er zelfs gebouwen 'verdund' of gesloopt moeten worden.

D. Manufacturing & Crafts *(Technische innovaties)*

Het voorgaande betrof met name de transformatie van het bestaande vastgoed. We constateren nieuwe technologische ontwikkelingen, maar ook de herleving van oude ambachten.

Ontwikkeling nieuwe technieken / IBA Labor
Kennis met betrekking tot maakindustrie draagt bij aan een duurzame en een meer zelfvoorzienende regio. Nieuwe broedplaatsen kunnen ruimte bieden waar bedrijven (in de maaksector) zich kunnen vestigen. Zodoende kunnen er multidisciplinaire samenwerkingen ontstaan. Daarnaast wil IBA bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe instrumenten met betrekking tot recycling materials, verduurzaming woningbezit, energie, zorg, voeding & gezondheid en data. IBA Labor biedt ruimte om nieuwe vormen van technieken te testen.

- *Recycling materials*
  Regio Parkstad heeft in de komende decennia een grote sloopopgave waarbij veel bouwmateriaal vrijkomt. De mijnindustrie heeft vele afvalbergen met mijnsteen en mijngangen gevuld met lauw water achtergelaten. IBA ziet Parkstad als een proeftuin voor het recyclen van (bouw)materialen, grondstoffen, afval, voedsel en water.
- *Verduurzaming woningbezit*
  Woningbouwcorporaties, maar ook particuliere huizenbezitters zien de noodzaak tot het verduurzamen van hun vastgoed. Het ombouwen van de bestaande woningbouw en het uitrusten met de nieuwste energiebesparende technologieën verlaagt de kosten met betrekking tot het energieverbruik van de woningen en verhogen het wooncomfort. IBA ondersteunt nieuwe technieken en ambachten die leiden tot een innovatieslag.
- *Energie*
  Energie is altijd een belangrijk thema geweest binnen Parkstad. Vroeger door de winning van steenkool en bruinkool. Tegenwoordig wordt er energie geleverd, afkomstig uit diverse energiebronnen. We zien partijen die in coöperatief verband een nieuw energie opwekking- en/of distributiesysteem ontwikkelen. IBA stimuleert kleinschalige en grootschalige innovaties met betrekking tot energieopwekking en distributie in de regio.
- *Zorg*
  Vergrijzing vraagt innovaties binnen de zorg waarbij technologie en woonvorm, bijvoorbeeld met domotica, gekoppeld worden.
- *Voeding & gezondheid*
  De gezondheid van de inwoners van Parkstad scoort laag. IBA richt zich op de ontwikkeling van lokaal geproduceerd voedsel en op nieuwe samenwerkingsverbanden tussen lokale producenten.
- *Data*
  Het CBS, de Belastingdienst als ook de APG in Heerlen beschikken over aanzienlijke informatiebronnen. Deze informatie kan bijdragen aan nieuwe kennis op tal van vlakken.

Ambachten
Kennis met betrekking tot maakindustrie draagt bij aan een duurzame en een meer zelfvoorzienende regio. Broedplaatsen voor nieuwe ambachten kunnen ruimte bieden aan bedrijven in de maaksector. Door gebruik te maken van leegstaande panden kan er een interessante voedingsbodem ontstaan voor een vorm van 'maakindustrie'.

E. Activating the mental space *(Sociaal-maatschappelijke innovaties)*

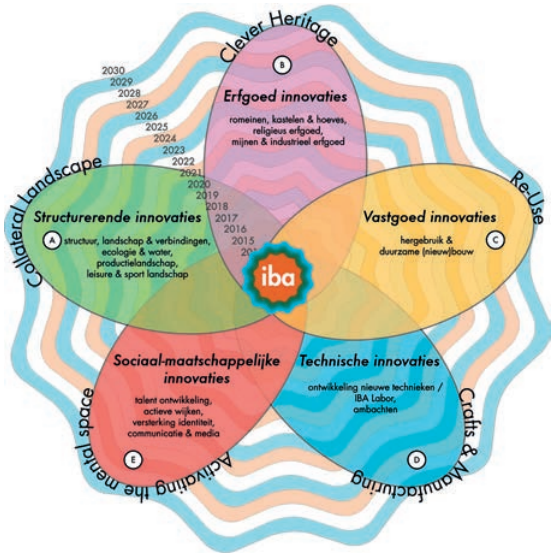
IBA maakt gebruik van de creativiteit en het leervermogen van de in de samenleving aanwezige energie en brengt hiermee het mentale kapitaal in stelling en verbindt deze met de fysiek-ruimtelijke projecten.

Talentontwikkeling
Het betreft hier het vermogen om ambitie en vermogens te ontplooien. IBA wil een bijdrage leveren aan talentontwikkeling, kennis- en netwerkvergroting én bewustwording bij jongeren én ouderen.

Actieve wijken
Het betreft hier burgers die het heft in eigen handen nemen en met initiatieven komen bij het vernieuwing van wijk of stad. Bij actieve wijken draait het om 'Empowerment'.

Versterking identiteit
De regio Parkstad is op zoek naar nieuwe bronnen. Bij pogingen de identiteit van een gebied te versterken gaat het om hetgeen latent aanwezig is, meer zichbaar en beleefbaar te maken, onder andere door middel van kunst & cultuur.

Communicatie & media
Het betreft hier de verbindende schakel tussen de brede IBA thematieken en de samenleving (en vice versa). IBA steunt de inzet en ontwikkeling van diverse communicatie en media instrumenten, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van een App.

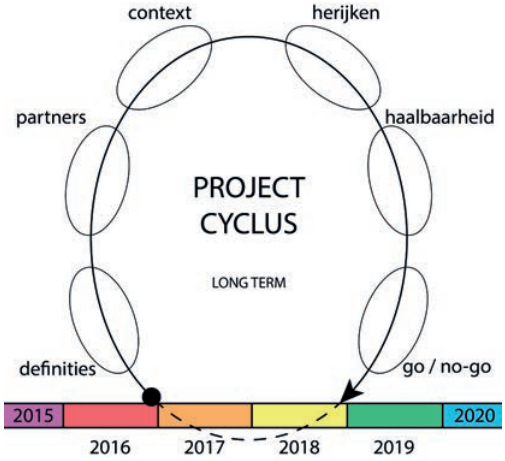

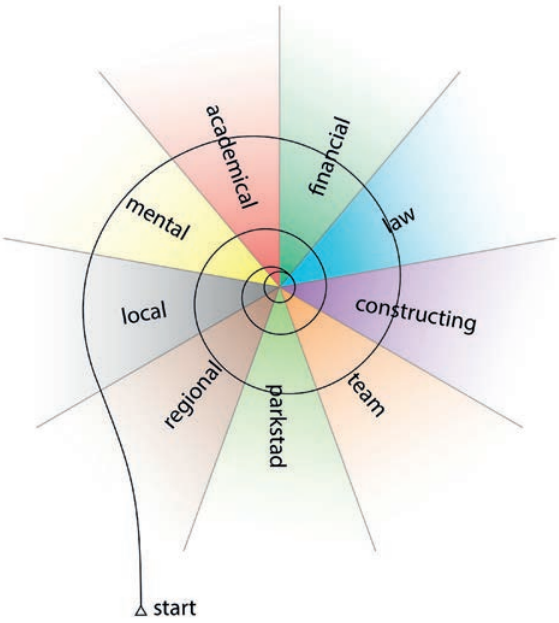

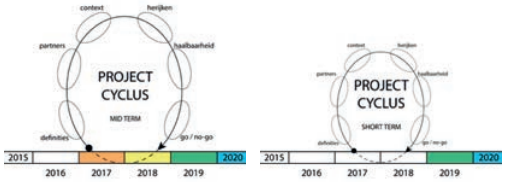
Noten

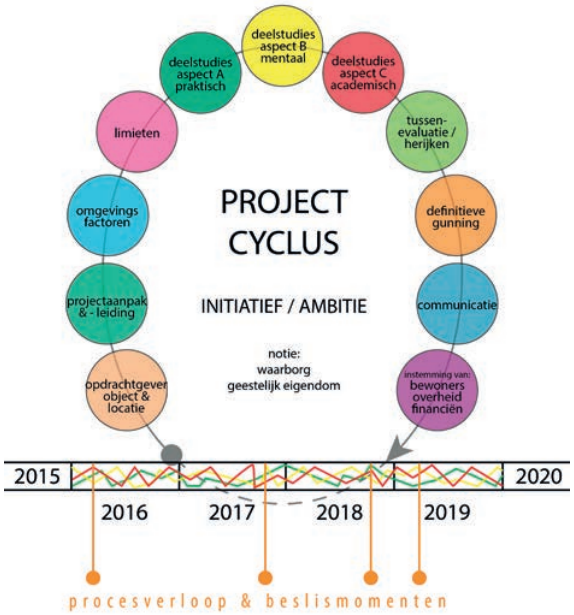
- *IBA wil door middel van de IBA Academy gebruik maken van de kennis die voorhanden is binnen de diverse kennisinstituten binnen de Euregio. Zo hoopt ze via onderwijs en onderzoek kennis en informatie te verkrijgen, die direct betrekking kunnen hebben op de diverse IBA opgaven.*
- *IBA beoogt door de installatie van de wisselende werkhuizen, verdeeld over de streek, betrokkenheid en versterking van de lokale identiteiten te bewerkstelligen.*
- *Jim Collins bestudeerde met zijn team in zijn bestseller 'Good to Great' een aantal extreem succesvolle bedrijven en concludeerde dat zij hun spectaculaire succes niet dankten aan speciale veranderprogramma's en ook niet aan doorbaakbeslissingen of -producten. In tegendeel, hij trok de conclusie dat het proces van succesvol worden heel geleidelijk aan verliep. Om dit proces te beschrijven gebruikte Collins de metafoor van het vliegwiel. Als je start met draaien aan het vliegwiel gaat het langzaam en zwaar. Maar door steeds door te blijven draaien krijgt het vliegwiel momentum en dan, heel plotseling wordt een punt bereikt waarop het wiel met grote vaart draait zonder dat je nog zo hard hoeft te draaien. IBA is ook een lange termijnproces dat op gang moet komen. Het geeft een beweging weer die op haar beurt andere bewegingen bevordert.*

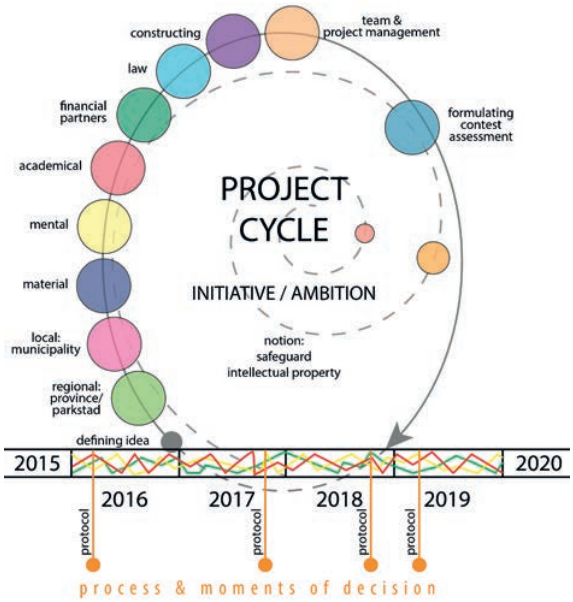
Project cyclus

‘Long Term’ processen

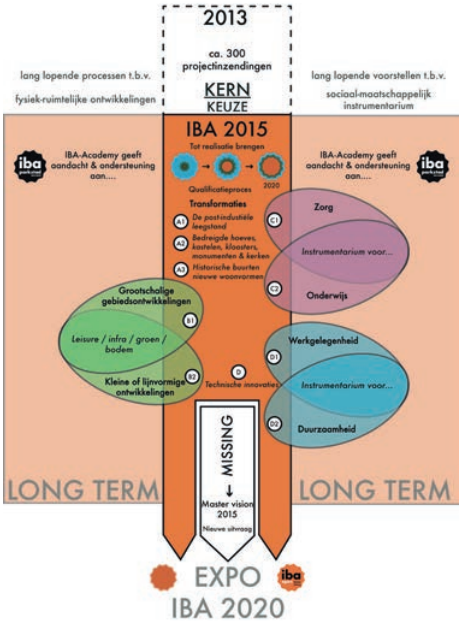
Long term processen betrekken fysiek-ruimtelijke gebiedstransformaties enerzijds en sociaal-maatschappelijke instrumenten anderzijds. IBA Parkstad komt door de vele inzendingen en analyse daarvan tot verrassende conclusies.

Het blijkt dat de oproep heeft geleid tot een groot aantal inzendingen en ideeën die IBA Parkstad wil attenderen op de sociaal-maatschappelijke status quo, door verbeteringen op dat vlak voor de Parkstad te stellen. En minder dan de helft van de inzenders ziet vooruitgang in het bouwen of construeren van nieuw fysieke objecten.

Het merendeel van alle inzendingen betreft ‘long term’ projecten en ideeën. IBA kan bij deze processen vooral van dienst zijn door middel van het bieden van aandacht en ondersteuning.

Deze ‘long term’ ontwikkelingen betreffen met name gebiedsontwikkelingen. Sommige daarvan zijn reeds bij de diverse Parkstad-gemeenten of de Provincie Limburg bekend. Denk hierbij aan grootschalige infra-, leisure- en groenontwikkelingen. IBA Parkstad kan hier van betekenis zijn door nieuwe en slimme verbindingen tot stand te brengen op basis van nieuw verworven inzichten, voortkomend uit de vele inzendingen van de Open Oproep. Mogelijk kan IBA Parkstad bij de uitvoering van deelprojecten binnen deze complexe processen een bijdrage leveren.

Vaak hebben deze ‘long term’ ontwikkelingen ook een instrumenteel karakter. De inzenders wijzen ons op de noodzaak van het uitbouwen van deze instrumenten aan de hand van de drie IBA thema’s (*Energie Stad, Flexibele Stad* en *Recycle Stad*). Het betreffen met name instrumenten rondom duurzaamheid, werkgelegenheid, onderwijs en zorg. Het is van belang dat er systemen ontwikkeld worden die deze voorstellen implementeren in toekomstig beleid voor de regio Parkstad. IBA kan hooguit deze instrumentele voorstellen op basis van de ingezonden voorstellen agenderen. De uitwerking daarvan (beleidsmatig en ook de concrete uitvoering) zal door de diverse gemeenten, de regio Parkstad en andere partijen moeten worden opgepakt.

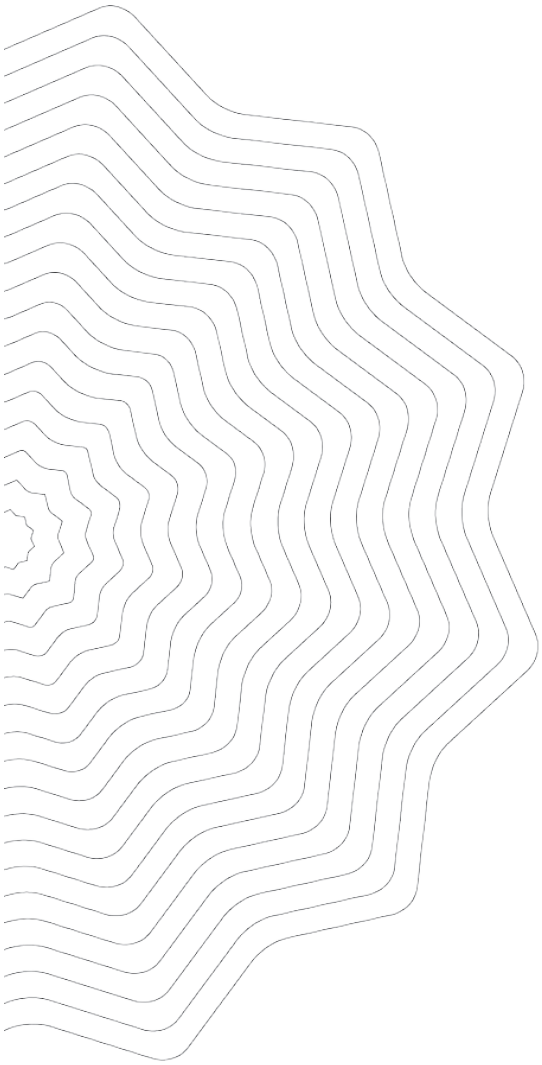

Ten behoeve van de instrumentele ‘Long Term’ processen, maar ook als ondersteuning bij de meer concretere projecten kan de IBA Academy aandacht geven en ondersteuning bieden. De IBA Academy is een netwerk van aan de IBA Parkstad gelieerde advies-, opleidings- en onderzoeksinstellingen, die elk op hun eigen wijze kunnen bijdragen aan de ambitieuze bouw- en planningsopgaven van IBA Parkstad.

Kernkeuze IBA Parkstad

IBA Parkstad zal, ondanks de vele ‘Long Term’ voorstellen, haar focus richten op, alle zichtbare en fysieke projecten in de regio Parkstad. Dat zullen met name projecten zijn die binnen 6 jaar gerealiseerd kunnen worden en tijdens de slotmanifestatie in 2020 tentoongesteld worden. Mogelijk kunnen dat ook enkele projecten/voorstellen zijn die onderdeel zijn van ‘Long Term’ gebiedsontwikkelingen, als ook enkele instrumentele projecten met een fysieke component. Het IBA kwalificatieproces richt zich dus met name op die fysieke projecten die in 2020 gerealiseerd kunnen zijn. Met betrekking tot de meeste ‘Long Term’ gebieds-ontwikkelingen en instrumenten kan IBA Parkstad vooral ondersteuning bieden, maar deze zal buiten het kwalificatieproces vallen.

IBA zal naast bovengenoemde projecten een inventarisatie maken van nog ontbrekende projecten of “missing links”. Deze zullen onder andere door middel van nieuwe oproepen (bijvoorbeeld prijsvragen) georganiseerd worden.

IBA PUBLIC

Mentale ontwikkeling

Het IBA Hoofdkwartier

Wisselende werkhuizen als voorbeeld van *Community Based Approach*

Community Based Approach
Locaties eerste wisselende werkhuizen
Wisselend werkhuis 1 – 7

IBA Forum

IBA Events

IBA Parkstad
Algemeen +31 (0)45 44 00 200

Team Public

Janicke Kernland	Coördinator Wisselende Werkhuizen	janicke.kernland@iba-parkstad.nl
Anton ten Westenend	Woordvoerder Wisselende Werkhuizen & Events	anton.tenwestenend@iba-parkstad.nl
Frans van Neer	Woordvoerder Wisselende Werkhuizen & Events	frans.vanneer@iba-parkstad.nl
Inez Delsing	Medewerker Communicatie & Events	inez.delsing@iba-parkstad.nl
Ludo Diels	Strategisch Redacteur	ludo.diels@iba-parkstad.nl
Hans Op de Coul	IBA Radio	

Janicke Kernland

Anton ten Westenend

Frans van Neer

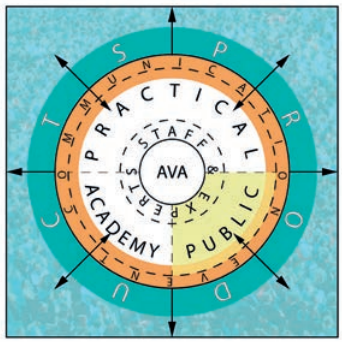

Inez Delsing

Ludo Diels

Hans Op de Coul

Mentale ontwikkeling

IBA schuwt de openbaarheid allerminst. Sterker nog – IBA manifesteert zich juist in de publieke ruimte. Maar voordat het zover is, zal er denkwerk en studie moeten worden verricht. IBA bevindt zich dus in een zichtbaar en een onzichtbaar domein. Zichtbaar zijn de projecten en de evenementen. Onzichtbaar (dus niet-materieel/mentaal) zijn de effecten die de aanwezigheid van IBA binnen Parkstad bewerkstelligt.

Die mentale ontwikkeling gaat gepaard met een grotere zichtbaarheid van IBA in de diverse gemeenschappen en media.

Binnen die mentale opgave heeft IBA echter te maken met verschillende doelgroepen en kennisniveaus. Er bestaan specialistische, veelal academische interessevelden, maar er is ook interesse vanuit de buurt in vraagstukken op het gebied van bijvoorbeeld leefbaarheid. IBA adresseert al deze onderscheidende interessevelden en betrokkenheid op hun eigen manier.

Middelen hiervoor zijn:

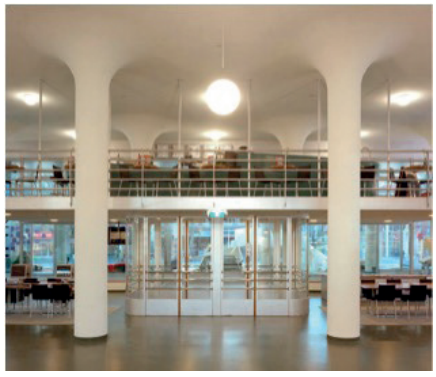
- Glaspaleis: het IBA-hoofdkwartier.
- Wisselende werkhuizen: de IBA-ambassades in de afzonderlijke Parkstadgemeentes.
- IBA Events: bijeenkomsten, lezingen en reizen. Alles wat bezielt en aanmoedigt.
- IBA Forum: IBA Radio, IBA TV en IBA Expo's.
- IBA Academy en IBA Labor: Kennisnetwerk van onderzoek en innovatie.

Het IBA Hoofdkwartier

De kantoren van de IBA-organisatie zijn in het Glaspaleis in het centrum van Heerlen gevestigd. Dit monument is een voorbeeld voor hergebruik. Architect Frits Peutz heeft het in 1935 ontworpen als warenhuis, in de loop van de jaren is het gebouw meermaals van functie veranderd, werd het verbouwd en verwaarloosd. Na de restauratie door ABBC (Arets, Bureau Bouwadvies, Coenen) in 2003 is het als cultureel centrum in gebruik genomen met filmhuis, bibliotheek, muziekschool, restaurant: vandaag genoemd Schunck. IBA deelt het gebouw en de faciliteiten met Schunck.

Op de entresol in de centrale hal richt IBA een plek in waar lopend nieuwe informatie over de voortgang van IBA getoond zal worden. Vanuit hier zendt IBA haar TV-uitzendingen uit, waarin actuele IBA-thema's behandeld worden. Er staat een ronde tafel voor debat en uitwisseling.

Wisselende werkhuizen als voorbeeld van *Community Based Approach*

Community Based Approach

Er zullen in heel Parkstad wisselende werkhuizen worden ingericht waarin op locatie diverse projecten worden gerealiseerd met een ontvangstruimte. Deze vorm van *Community Based Approach* maakt het mogelijk om vanuit de wijk informatie uit te wisselen, te registreren en onderzoek te doen. Het zijn leegstaande panden die tijdelijk aan de IBA Parkstad ter beschikking worden gesteld. Het zijn plekken met een geschiedenis. De kennis uit de wijken ontstaat van onderop. Wezenlijk bij de wisselende werkhuizen is dat er een wisselwerking tussen wijk en IBA-organisatie ontstaat. Hierdoor neemt het gevoel voor urgentie toe. Elk wisselend werkhuis heeft zijn eigen specifieke programmering.

In 2015 zullen er zeven wisselende werkhuizen in afzonderlijke Parkstadgemeenten de deur openen. Een deel van de programmering van de wisselende werkhuizen wordt door de IBA Academy ingevuld. Het uitgebreide netwerk van Euregionale, nationale en internationale kennisinstellingen die zich verbonden voelen aan de IBA Parkstad benut de wisselende werkhuizen als locatie van waar ze hun onderzoek kunnen uitvoeren of presenteren. Het werk zal altijd in relatie staan tot de zeven speerpunten van IBA Parkstad.

Een wisselend werkhuis…

…is een leegstaand pand met een geschiedenis, tijdelijk door de eigenaar aan de IBA ter beschikking gesteld.

…vormt de ambassade van de IBA in de wijk.

…geeft onderkomen aan onderzoekers van academies en universiteiten en faciliteert hun onderzoek.

…is doorgeefluik van ervaringen en meningen van de wijk naar het hoofdkwartier IBA.

…benadert de bevolking actief door evenementen en tentoonstellingen.

…is een werkplek met een dynamisch maar tijdelijk karakter.

…betekent hergebruik van ruimten en middelen in het kader van duurzaamheid.

…vormt een radiostation voor IBA Radio.

Het uitgebreide netwerk van kennisinstellingen bestaat momenteel uit:

- Universiteit Maastricht
- Zuyd Hogeschool, Heerlen
- Open Universiteit, Heerlen
- NEIMED / BISS, Heerlen
- Universiteit Hasselt, Diepenbeek, België
- RWTH Aachen, Duitsland
- TU Eindhoven
- TU Delft
- TU Twente, Enschede
- Jan van Eyck Academie, Maastricht
- PEP, Amsterdam
- Slimbouwen, Nieuwegein

Locaties eerste wisselende werkhuizen

1. Kerk Chevremont-Kerkrade
St. Pieterstraat 3, 6463 CP Kerkrade

2. kuS Heerlen
Willemstraat 91a, 6412 AP Heerlen

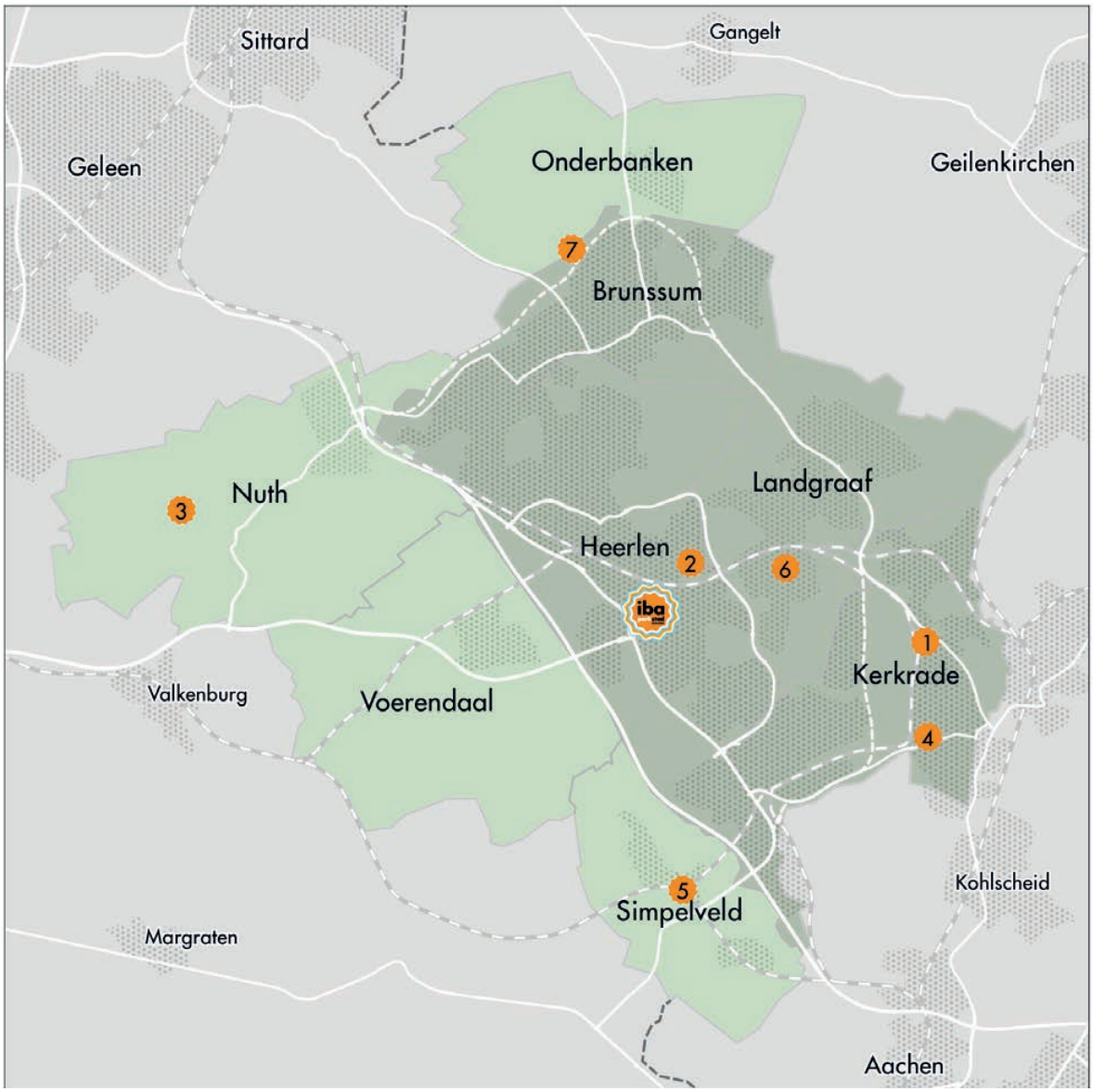
3. Watertoren (de Reus van) Schimmert
De Bockhofweg 1, 6333 AZ Schimmert

4. Living Lab: Continium Kerkrade
Museumplein 2, 6461 MA Kerkrade

5. Voormalig station Simpelveld
Kruinweg 1, 6369 VJ Simpelveld

6. Voormalig gemeentehuis Schaesberg - Landgraaf
Emile Erensplein 55, 6371 GH Landgraaf

7. Clemensdomein Oud Merkelbeek
Groeneweg 2-4, 6441 LL Brunssum

Wisselend werkhuis 1
Kerk Chevremont-Kerkrade
Kerk van de Protestantse Gemeente Oude Mijnstreek te Chevremont
St. Pieterstraat 3, 6463 CP Kerkrade

Het kerkgebouw is in 1924 in gebruik genomen en rond 2000 overgegaan naar de gemeente Kerkrade. De kerk is toen uit de actieve dienst gehaald en gebruikt door diverse maatschappelijke instellingen.

Het wisselende werkhuis vestigt zich in de kerkruimte en de aangebouwde kosterswoning. Het kerkgebouw van architect H.J. Tiemens heeft sinds 2001 de status van Rijksmonument.

De kerk is in redelijke staat en geschikt voor uiteenlopende doeleinden. Denk aan lezingen, kleinere symposia, buurtactiviteiten, IBA infomarkt, muziek- en dansvoorstellingen, kunstexposities, etc. in de ronde ruimte met een diameter van zo'n twintig meter, twee koren en een hoog koepelplafond. De smalle hoge kerktoren is via de entree en vier trappen bereikbaar. Uurwerk en klokken zitten nog in de toren.

De kosterswoning staat in directe verbinding met de kerk en telt drie verdiepingen met diverse ruimtes om te werken. De 2e en 3e verdieping zijn geschikt te maken voor tijdelijke bewoning. Een aanbouw aan de achterzijde van het kerkgebouw wordt gebruikt door Impuls, een stichting voor lokaal jeugd- en jongerenwerk.

Wisselend werkhuis 2
kuS
Kunstencentrum Signe
Willemstraat 91a, 6412 AP Heerlen

Op de begane grond van een voormalig winkelpand bevindt zich het tweede wisselende werkhuis van IBA Parkstad. In KUS worden uiteenlopende exposities en kleinere kunstmanifestaties georganiseerd. Het is een zelfstandige galerie die haar bovenwoning ter beschikking stelt aan IBA Parkstad en haar onderzoekers.

De Willemstraat is een winkelstraat vlak bij het centrum van Heerlen. Door het spoor is de directe verbinding met het centrum echter afgesneden. De straat is recent opnieuw ingericht en ligt in de wijk GMS (Grasbroek-Musschemig-Schandelen), een aandachtsgebied van de gemeente Heerlen.

Een opvallende ontwikkeling is de omvangrijke nieuwbouw van de stationsomgeving Heerlen, het Maankwartier. De Willemstraat heeft geen verbinding met deze voor de hele omgeving ingrijpende bouwontwikkeling. De Willemstraat ligt als het ware in een dode hoek van het Maankwartier.

Wisselend werkhuis 3
Watertoren Schimmert
De Reus van Schimmert
De Bockhofweg 1, 6333 AZ Schimmert (gemeente Nuth)

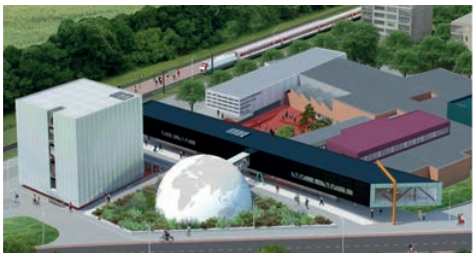
De 38 meter hoge watertoren ligt in het gehucht Klein Haasdal. De toren dateert uit 1927 en werd ontworpen door architect Jos Wielders die zich liet inspireren door de architectuur van de Amsterdamse School.

Boven in de toren bevond zich tot de Tweede Wereldoorlog een restaurant: 'Oranje Restaurant'. De toren is in de jaren '70 en '90 van de twintigste eeuw en recentelijk eind 2008 opgeknapt.

Momenteel heeft de toren de status van rijksmonument. Het markeert de westelijke grens van het Parkstadgebied en bied een grandioos uitzichtpunt over de wijde omgeving.

De toren is recentelijk gekocht door een ondernemer uit Nuth, met als doel het gebouw als icoon van Schimmert te behouden.

Wisselend werkhuis 4
Living Lab
C-City (Continium)
Museumsplein 2, 6461 MA Kerkrade

Het Science Centrum Continium heropent in het najaar 2015 als C-City, bestaande uit drie instellingen: Discovery Center Continium, Cube Design Lab en Columbus Earth Center. Het laatste zou de IBA als belevenis- en informatiecentrum dienen. Geïnteresseerden zouden met de blik, uit het heelal als het ware, het gebied van IBA Parkstad en de IBA-projecten kunnen ontmoeten. Hier gaat het om het visualiseren van 'Big-Data' en het ontwikkelen en aanbieden van serious gaming. Het Cube Design Lab is uitgerust met technieken en kennis voor gedetailleerd ontwerp, waar IBA-onderzoekers aan de slag kunnen gaan.

Wisselend werkhuis 5
Voormalig station Simpelveld
2de verdieping van het voormalig station Simpelveld
Kruinweg 1, 6369 VJ Simpelveld

Het stationsgebouw is een rijksmonument. Het station opende in 1853 en had oorspronkelijk een lengte van honderd meter. In 1975 werd het gedeeltelijk gesloopt, waarbij de goederenloods, diverse dienstruimten, de retirade en de wachtkamer verdwenen. Momenteel heeft het nog een lengte van 38 meter. Het station werd in 1992 gesloten voor treinverkeer.

Er zijn twee woningen boven het station waarvan de ene als kantoorruimte voor de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij dient, de andere wordt als werkhuis aan de IBA ter beschikking gesteld.

Het station is vanaf 1995 in gebruik als startpunt en depot van de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij met museumverbindingen naar Vetschau (Aken), Kerkrade, Valkenburg, Schin op Geul, Eijs-Wittem en

Wijlre-Gulpen. Er bevindt zich in het gebouw een Café, een winkeltje en een klein museum.

Wisselend werkhuis 6
Voormalig gemeentehuis Schaesberg-Landgraaf
Tweede verdieping van het voormalig gemeentehuis Schaesberg
Emile Erensplein 55, 6371 GH Landgraaf

De gemeente Landgraaf bestaat uit drie kernen, elk met een eigen winkelcentrum en voorzieningen. Schaesberg is een van die kernen en was tot 1982 een zelfstandige gemeente. Naast het winkel-centrum ligt het voormalige gemeentehuis. Het ingetogen maar pure gebouw uit 1956 van architect G. Snelder is de afgelopen decennia gebruikt voor diverse kantoorfuncties maar heeft ook periodes leeg gestaan.

Grote open werkruimtes op de 1e verdieping nemen we eind april in gebruik als het 3e wisselende werkhuis.

De mijnindustrie was in Schaesberg prominent aanwezig. Er waren twee mijnen, de Oranje Nassau II en de staatsmijn Wilhelmina. Beide mijnen sloten hun schachten omstreeks 1970. De woonbuurten Leenhof, het Eikske, Lauradorp en de Kakert zijn voormalige mijnkolonies die herinneren aan het mijnverleden.

Oostelijk ligt Park Gravenrode met de voormalige steenkolenberg Wilhelminaberg. Tegen de berg ligt Snowworld, Europa's grootste indoor skihal. Aan de voet van de berg is Megaland, vroeger een draf- en renbaan maar nu bekend van Pinkpop. Mondoverde, een sportcentrum een natuurgebied Strijthagen completeren dit grote aandachtsgebied.

Wisselend werkhuis 7
Clemensdomein Oud Merkelbeek
Clemensdomein Oud Merkelbeek
Groeneweg 2-4, 6441 LL Brunssum

Het Clemensdomein is het ommuurde terrein rond het St. Clemenskerkje in Oud Merkelbeek (sinds 1982 gemeente Brunssum). Dit rijksmonument bestaat uit de kerk, de Lourdesgrot, het grafmonument van de adellijke familie De Negri, het oude parochiekerkhof en de ommuringen.

De Clemenskerk is de oorspronkelijke parochiekerk van Merkelbeek. De fundamenten van de kerk dateren uit de tiende eeuw. De muur aan de zuidzijde bestaat voor een gedeelte uit Maaskeien en in het metselwerk zijn nog Romeinse dakpannen verwerkt.

De Clemenskerk was al een zelfstandige parochie in 1234. Na de Benedictijnen hebben de Karmelieten de kerk en het klooster bewoond en gebruikt van 1923 tot 1968. Vervolgens werden de gebouwen als bejaardenhuis gebruikt. In 1992 werd de gemeente Brunssum eigenaar van het hele complex.

IBA Forum

De mate van succes van IBA zal niet te meten zijn aan de hand van gestapelde stenen of gerealiseerde landschapsprojecten, maar wel aan de wijze waarop er een *mentalshift* heeft plaatsgevonden die duurzaam nawerkt.

Het IBA Forum wordt opgericht om te zenden en om te ontvangen, om informatie over de IBA te communiceren en om 'feed-back' van de bevolking te krijgen. IBA Forum heeft alles te maken met ontmoeting, uitwisseling, debat en reflectie.

Onderdeel van IBA Forum zijn:

IBA Radio
IBA Radio is in de wisselende werkhuizen verankerd. Doel is dat ieder werkhuis zijn eigen radio-redactieteam krijgt en regelmatig een programma verzorgt. IBA Radio staat onder leiding van Hans Op de Coul, een vakman met jarenlange ervaring in de media. Hij neemt, in samenwerking met L1 media, het opleiden van jonge, geïnteresseerde bewoners van de regio mee onder het motto 'Learning by doing'.

IBA TV
Vanuit het IBA-hoofdkantoor, vanuit de entresol in het Glaspaleis, wordt maandelijks een 'Talk-Show' uitgezonden. Onder leiding en regie van Rob Bindels, Ben van Melick en met medewerking van Leon Biessen worden gasten geïnterviewd en zo actuele IBA-thema's ter sprake gebracht.

IBA Expo
Op de entresol in de hal van het Glaspaleis worden doorlopend nieuwe onderzoeksresultaten gepresenteerd. Deze zijn gedurende kantoortijden open voor publiek.

IBA Events

IBA Events betreffen de zichtbare, publieke evenementen die IBA-thema's bestrijken. Hieronder vallen films, lezingen, colleges, symposia, excursies, publicaties en tentoonstellingen die gehouden worden op markante locaties zoals het Royal theater te Heerlen.

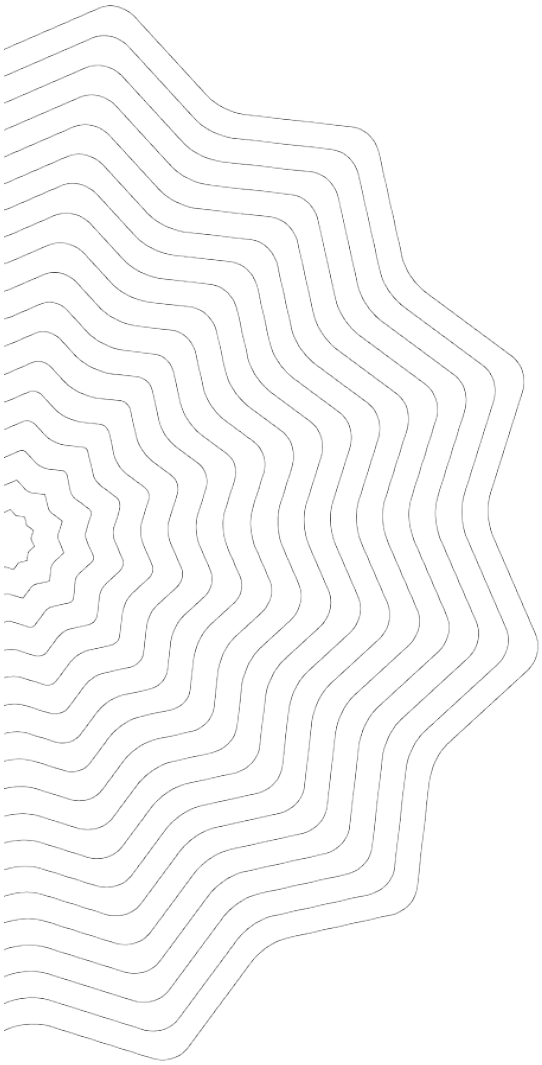
Tijdens het eerste IBA Event op 17 april 2015 werden de geselecteerde projecten uit de eerste 'open-oproep' gepresenteerd in het Parkstad Limburg Theater te Heerlen.

IBA Events zullen inspireren, moed geven en de blik naar de wereld openen, waardoor nieuwe kansen zichtbaar worden voor bewoners van deze regio.

Zo wordt er een avond aan zanger Hein Simons – *'Heintje'* – gewijd met onder meer een optreden door Hein Simons zelf.

Later in het jaar opent de tentoonstelling met werktitel IBA meets IBA in de museale ruimte van het Glaspaleis. Dit is een samenwerking met Schunck, waarbij enerzijds aan de hand van voorbeelden van eerdere IBA's de betekenis van een IBA op een regio duidelijk gemaakt wordt en anderzijds de plannen van IBA Parkstad uitgelegd worden.

Lezingen en informatiebijeenkomsten worden georganiseerd door IBA in samenwerking met partners en andere partijen. Ook op dit terrein zoekt IBA actief het contact met mensen en organisaties in de regio.

IBA ACADEMY

Kennisnetwerk

- Kansen
- Twee opgaven voor de IBA Academy
- Partners
- MACCH

IBA Academy = waarde toevoegen

- IBA Living Lab
- IBA Scholarship
- Financiering

IBA Academy = speerpunten relateren aan kennisgebieden

- Nieuwe initiatieven

IBA Parkstad

Algemeen	+31 (0)45 44 00 200	
Archief	+31 (0)45 44 00 204	

Team Academy

Antoinette Stöcker-Bus	Secretaris Academy & Team Public	antoinette.stocker@iba-parkstad.nl
Niek Bisscheroux	Coördinator IBA-Zuyd HS	niek.bisscheroux@iba-parkstad.nl
Rob Docter	IBA-Ministeriële Betrekkingen	rob.docter@iba-parkstad.nl

Antoinette Stöcker

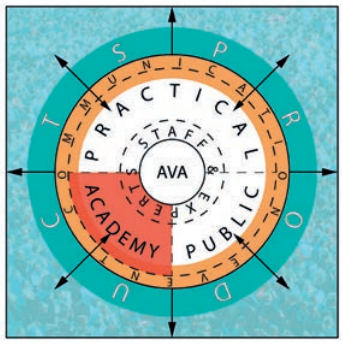

Niek Bisscheroux

Rob Docter

Kennisnetwerk

De IBA Academy is een netwerk van aan de IBA Parkstad gelieerde advies-, opleidings- en onderzoeksinstellingen, die elk op hun eigen wijze bijdragen aan de ambitieuze bouw- en planningsopgaven van de IBA Parkstad. IBA Academy staat garant voor een unieke mix van denk- en innovatiekracht, die niet alleen zal bijdragen aan een wervende regio met een goed en gezond vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, maar tevens in Euregionaal verband een voorbeeldfunctie ondersteunt op het gebied van een duurzame, gezonde en inspirerende woon- en werkomgeving.

De IBA Academy sluit daarmee niet alleen aan bij het beleid met betrekking tot de Kennis-As Limburg en het initiatief van de Smart Services Hub, maar initieert tevens Research & Development in wijder verband, door betrokkenheid van bijvoorbeeld de RWTH Aachen, de Universiteit Hasselt, de TU's van Delft en Eindhoven en de Universiteit Twente te bevorderen.

In de IBA Academy komen zorgvuldig ontwerp, een integere omgang met cultuurhistorisch erfgoed, het nieuwe energiebeleid, respect voor het landschap en technologische vernieuwing samen, ten behoeve van een voorbeeldige sociale, duurzame en economische ontwikkeling van de regio. De IBA Academy ontleent kracht aan publiekprivate samenwerking die de basis vormt voor zinvolle continuïteit en een gezond financieringsmodel. Zo biedt de samenwerking in de IBA Academy tussen de verschillende academische en maatschappelijke partners talrijke mogelijkheden voor het werven van Europese subsidiegelden.

IBA ACADEMY

REGIONALE KENNISINSTITUTEN						(INTER)NATIONALE KENNISINSTITUTEN		UNITED RESEARCH LABS
Universiteit Maastricht		**Zuyd Hogeschool**		**Open Universiteit**				
Vice-Rector Onderwijs	Harm Hospers		Jos Lichtenberg		Nol Reverda	**TU/e**	Jos Bosman	Iva König
Rechtsgeleerdheid	Hildegard Schneider		Erik van Rossum			**TU Delft**	Andy van den Dobbelsteen	Juliëtta Zanders
Humanities & Sciences	Christoph Rausch		Luc de Witte				Thijs Asselbergs	m.o.v. 3x PEP
FASoS	Ad Knotter	Academie van Bouwkunst	Niek Bisscheroux				(Hielkje Zijlstra)	
Cultuur- en Maatschappij-wetenschappen	Vivian van Saaze						(Job Roos)	
Economie	Piet Eichholtz					**RWTH**	Wim van den Berg	
						Universiteit Leuven/Hasselt	Peter Bongaerts	
							Rob Cuyvers	
							(Guy Cleuren)	
							(Iwert Bernakiewicz)	

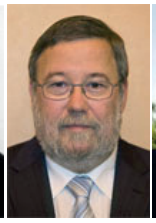
NB: Onderzoek "Regional Transformations" door Universiteit Maastricht EMA / MACHH o.l.v. Jo Coenen i.s.m. TU Delft: Leo Gommans, Roberto Cavallo en Fabrizia Berlingieri

IBA Regio Experts

Thijs Asselbergs

Wim van den Bergh

Wim Berns

Peter Bertholet

Hans Cauberg

Elianne Demollin

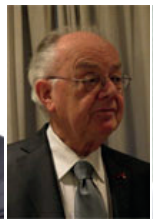

Leo Gommans

Cees Kleinman

Ger Kockelkorn

Peter Lahaye

Jos Lichtenberg

Piet Mertens

Reimar Molitor

Hans Mommaas

Jo Ortmans

Kees Peterse

Joop Petit

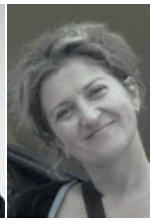

Francine Quanten

Nol Reverda

Michiel Ritzen

Erik van Rossum

Rob Schobben

Mathea Severeijns

Dirk Sijmons

Geerd Simonis

Gerrit Smienk

Luc Soete

Leo Swinkels

Theo Teeken

Luc de Witte

	LIVING LAB		TOEGEPASTE WETENSCHAP			WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK						ONDERWIJS	
VRAAG	PEP	PDEng	Slimbouwen	NEBER	BIHTS	Rechtsgeleerdheid	Humanities & Sciences	FHML	FASos	Cultuur en Maatschappij wtensch	Economie	Zuyd	UM
IBA doelstellingen												ETC.	
1		■											
2	■												
3			■										
4				■									
5													
Kansen													
Versterken bouwindustrie	■	■	■	■	■						■		
Ontwerpen als impuls	■	■											
Internationalisering						■					■		
Gebruikergerichte ontwikkelingen			■				■	■		■			
Erfgoed									■				
Marktbewegingen													
Duurzaamheid	■	■	■	■						■	■		
Energie			■	■							■		
Adaptiviteit		■	■										
Gezondheid in gebouwen		■						■					
Comfort													
Vergrijzing			■	■				■		■			
Zorggericht			■					■					
Materiaalschaarste			■	■						■			
Krimp/transitie	■	■		■						■	■		
Mobiliteit													
Veiligheid													

Kansen
In een neerwaartse economie wordt over het algemeen gestuurd op kosten en niet op kansen. Bij economische en culturele (her)ontwikkeling speelt integraal ruimtelijk- functioneel ontwerpen een belangrijke rol. Het stimuleren van economische ontwikkeling en een aantrekkelijk woon-, werk- en investeringsklimaat is een extreem complexe opgave die om een multidisciplinaire benadering vraagt. Het netwerk van de IBA Academy biedt daarbij een faciliterende, bindende en stimulerende infrastructuur.

Twee opgaven voor de IBA Academy
Gelijktijdig hebben twee opgaven voor de IBA Academy prioriteit.
De eerste opgave is het toevoegen van toepasbare kennis (en daarmee waarde) aan IBA Parkstad-projecten.
De tweede opgave is om binnen de IBA Academy een goede synergie te bewerkstelligen tussen de onderdelen enerzijds en de bij de realisering van IBA Parkstad betrokken marktpartijen anderzijds. Een en ander binnen de gegeven bestuurlijke en financiële randvoorwaarden.

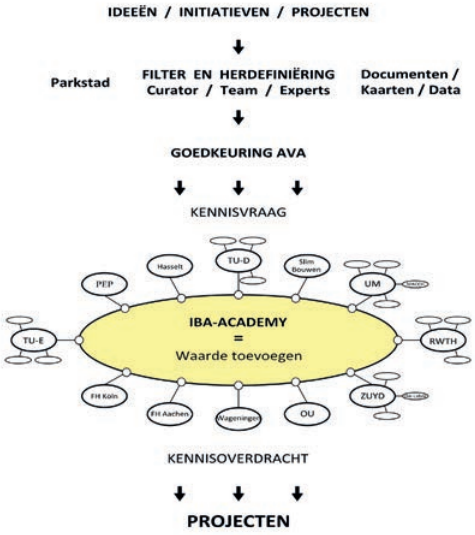
Partners
Kerntaak van de IBA Academy is voor de bouw- en ontwikkelingsopgaven relevante kennisopbouw en overdracht te bewerkstelligen. In verband daarmee werkt de IBA Academy onder andere nauw samen met een aantal aan de Parkstad-opgaven gecommitteerde partners, zoals het MACCH.
Op het gebied van expertiseontwikkeling en onderwijs werkt IBA Academy o.a. nauw samen met het Maastrichts Centre for Arts & Culture, Conservation and Heritage (MACCH) i.o.

MACCH
MACCH is een initiatief van de Faculteit der Cultuur- en Maatschappijwetenschappen (FdCW) in samenwerking met de Faculteit der Rechtsgeleerdheid (FdR), de School of Business and Economics (SBE), Faculty of Humanities and Sciences (FHS) en Stichting Restauratie Atelier Limburg (SRAL). MACCH heeft de ambitie om als netwerkorganisatie een platform te bieden waar kennis- en cultuurinstellingen, bedrijven, creatieve industrie en overheden elkaar vinden waar het gaat om actuele vraagstukken op het gebied van kunst, cultuur en erfgoedontwikkelingen en hun juridische en economische kaders. Het kenniscentrum biedt hiermee een antwoord op de toenemende complexiteit van vraagstukken rond bescherming en gebruik van erfgoed, cultuur en kunst en de multidisciplinaire aanpak die deze vraagstukken vereisen.

IBA Academy = waarde toevoegen

De IBA Academy is via verbindingsofficieren verbonden met het netwerk van onderwijs- en onderzoeksinstituten en maatschappelijke organisaties.

De IBA Academy is voor alles een netwerk van kennisinstellingen (universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstellingen) die zich verbonden voelen aan de IBA Parkstad-opgaven. De IBA Academy vormt als het ware een strik rond deze instellingen door ze, onder regie van de IBA Curator en zijn staf, te betrekken bij de projecten die in IBA-verband aan de orde komen. Hier worden ideeën uitgewerkt en getest en nieuwe concepten ontwikkeld. De IBA Academy fungeert als adviseur, onderzoeker en aanjager met het doel (potentiële) IBA-projecten op het hoogst mogelijke niveau te tillen. De IBA Academy levert enerzijds voor het IBA Parkstad-programma relevante kennisopbouw, anderzijds kennisoverdracht aan publieke en private initiatiefnemers.

De instellingen die onderdeel uitmaken van het netwerk zijn met een vertegenwoordiger, een Liaison Officer, verbonden aan de IBA Academy. Deze Liaison Officers zijn de eerste contactpersoon, die zelf betrokken is of vragen doorschakelt naar de juiste faculteit, afdeling of medewerker. Zij fungeren als 'makelaar' tussen de kennisvraag vanuit de (potentiële) IBA-Projecten en het kennisaanbod vanuit het netwerk van kennisinstellingen.

De IBA Academy onderscheidt drie niveaus van serviceverlening/interventie, die elk waarde toevoegen aan de ontwikkeling van ideeën, plannen en projecten.

1 Consult

Bij ideeën die zich daarvoor lenen komen de experts en/of de IBA Academy langszij om initiatiefnemers met raad en daad bij te staan. Dit om een verdere uitwerking tot een in te dienen IBA Project mogelijk te maken. Bij de IBA Academy betrokken professionals (experts, docenten, lectoren, onderzoekers en Living Lab-deelnemers) zijn hiertoe te consulteren.

De werkhuizen spelen daarbij een belangrijke rol. Door hun decentrale positie kunnen zij bij het verder ontwikkelen van ideeën en projecten het draagvlak onder de lokale betrokkenen (bewoners, bedrijven en publieke instellingen) verbreden. Zij vormen als het ware verspreide dependances van het IBA Living Lab.

2 Studie

IBA Projecten (in wording) kunnen worden ingebracht in het IBA Living Lab (zie hieronder), waarin een aantal onderwijs- en onderzoeksinstellingen samenwerken. In het Living Lab wordt waarde toegevoegd door studenten en jonge professionals (PEP). De doorlooptijd beslaat enkele maanden. Deze faciliteit richt zich vooral op projecten met een Short of Mid Term cyclus (fase projectdefinitie/haalbaarheid).

Daarnaast worden afstudeerateliers gevormd met afstuderende Masterstudenten van verschillende universiteiten. TU Delft, TU Eindhoven, Maastricht University, Zuyd Hogeschool, RWTH en Hasselt zijn gevraagd afstudeerders te laten deelnemen aan deze afstudeerateliers.

Producten: probleemanalyse, conceptontwikkeling, ruimtelijk-functionele locatie- en programma-analyse en haalbaarheidsstudies ten behoeve van projecten, in samenwerking met de initiatiefnemer, betrokken overheid en financier(s). Multidisciplinaire inbreng van specifieke deskundigheid (energie, veiligheid, innovatieve financiering en regelgeving) staat daarbij centraal.

3 Onderzoek

Meer grootschalige of langtermijn-projecten kunnen in aanmerking komen voor input van wetenschappelijk onderzoekers (PhD en PDEng). Daartoe worden afspraken gemaakt over op IBA Parkstad toegesneden onderzoeksprogramma's met UM, RWTH, Universiteit Hasselt, TUE en TUD. Deze faciliteit is vooral geschikt voor projecten met een Long Term cyclus.

IBA Living Lab

Via de Open Oproep ingediende (potentiele) IBA-projecten kunnen in voorkomende gevallen verder worden uitgewerkt in het IBA Living Lab. Daarbij kunnen, afhankelijk van de aan de orde zijnde problematiek, kennisinstellingen of experts worden betrokken.

De IBA-staf wordt ondersteund door het Professional Experience Programme (PEP) met drie pas afgestudeerde ruimtelijke ontwerpers (architecten, stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten), in het kader van hun beroepservaring periode.

Het IBA Living Lab zal zoveel mogelijk gebruik maken van de werkhuizen. Dit zijn leegstaande gebouwen die op wisselende plaatsen tijdelijk aan de IBA ter beschikking worden gesteld om midden in de gemeenschap die bij een of meer projecten betrokken is (of moet worden), aan onderzoek, ontwerp en ontwikkeling te doen.

In de komende maanden komen onder meer de volgende werkhuizen beschikbaar:

• Kerk Chevremont, Kerkrade

• Kunstencentrum Signe, Heerlen

• Voormalig gemeentehuis Schaesberg, Landgraaf

Het voordeel van decentraal werken aan de visievorming is dat lokale bevolking, bedrijfsleven, overheid en andere stakeholders nauw betrokken kunnen worden bij het vinden van oplossingen voor cruciale gebieden. Afhankelijk van de aan de orde zijnde problematiek kunnen kennisbronnen en expertise op maat gemobiliseerd worden.

IBA Scholarship

De bemensing van het Living Lab kan nog versterkt worden door in aanvulling op de staf en de drie PEP-deelnemers, Archiprix-winnaars of andere excellente afstudeerders te werven. Daartoe is te overwegen om in samenwerking met het bij de IBA-opgaven betrokken (bouw)bedrijfsleven de IBA Scholarship in te stellen, eventueel op naam van de sponsor. Deze scholarship kan bestaan uit een bedrag ter dekking van de deelnamekosten van het PEP- of PDEng-programma.

Financiering

In het principe van waardevermeerdering ligt de sleutel voor de financiering van de IBA Academy: projecteigenaren kunnen de advies- en onderzoekskosten beschouwen als investering in meerwaarde voor het project. De financiering daarvan wordt gedekt door de projecteigenaar/opdrachtgever op basis van een door de IBA Academy vooraf vastgestelde begroting.

Naast financiering door de belanghebbende kunnen veel activiteiten op basis van bestaand commitment van de betrokken organisaties worden bekostigd. Zo hebben het Atelier Rijksbouwmeester, de Universiteit Maastricht en de Zuyd Hogeschool menskracht aan de IBA ter beschikking gesteld.

In voorkomende gevallen zullen uitgezette studieopdrachten aanvullend gefinancierd moeten worden. Daarbij is te denken aan Europese of Nederlandse subsidieprogramma's, sponsoring e.d. Verkend wordt welke mogelijkheden het Europese Horizon 2020 programma voor Onderzoek en Innovatie biedt.

IBA ACADEMY
Speerpunten en aanwezige kennisgebieden

		A Leegstand en herbestemming	B Wonen en zorg	C Werkgelegenheid en welzijn	D Mobiliteit en infrastructuur	E Energietransitie	F Ruimtelijke structuur en landschap	G Regionale Identiteit
	Universiteit Maastricht							
11	Humanities & Sciences							
12	Law							
13	Arts & Social Sciences							
14	Business and Economics							
15	MACCH							
	Zuyd Hogeschool							
21	Academie van Bouwkunst							
22	Kunsten							
23	Gezondheidszorg							
24	Commercieel en Fin. Management							
25	IBA Labor (NEBER +BIHTS)							
	Open Universiteit							
31	Milieu- en natuurwetenschappen							
32	Environmental sciences							
33	Business process management							
41	**NEIMED**							
51	**BISS**							
	Universiteit Hasselt							
61	Architeture and Art							
	RWTH Aachen							
71	Woningbouw en ontwerp							
	TU Eindhoven							
81	Architectural Urban Design							
	TU Delft							
91	Heritage & Architecture/RMIT							
92	Real Estate & Housing							
93	Building Technology							
94	Architectural Engeneering							
95	Landschapsarchitectuur							
	TU Twente							
111	Construerende Techn. Wetensch.							
112	Business Administration							
121	**Jan van Eyck Academie**							
131	**Slimbouwen**							
141	**PEP**							
151	**PDEng**							
161	**Interreg IV B**							
171	**Horizon 2020**							
181	**ERDF**							

Onderwijs en postdoc onderzoek
Research & Development
Samenwerkingsprogramma's

IBA Academy = speerpunten relateren aan kennisgebieden

Een eerste verkenning van de in het netwerk van de IBA Academy aanwezige kennisgebieden in relatie tot de IBA-speerpunten levert het volgende beeld op.

Dit schema zal worden uitgebreid met de aanwezige of in beginsel relevante kennis (onderwijsprogramma's, onderzoek, documentatie e.d.) en in html-format worden ontwikkeld tot een dynamische, interactieve online tool die per raakvlak de onderliggende content ontsluit.

Nieuwe initiatieven

In 2015 kunnen de volgende activiteiten in het kader van de IBA Academy worden gerealiseerd:

a Afstudeerateliers
Aan de TU Delft, Maastricht University, Hogeschool Zuyd, RWTH, Universiteit Hasselt en PEP worden aan Parkstad gewijde (waar mogelijk interfacultaire) afstudeerateliers georganiseerd.

In deze afstudeerateliers wordt ontwerpend onderzoek gedaan naar een of meer praktijkopgaven in de Parkstad, zo mogelijk in samenwerking met lokale overheid en marktpartijen. De afstudeerders met ontwerpdiscipline kunnen doorstromen naar de PEP en/of PDEng (zie c) .

b Interdisciplinaire ateliers voor ontwerpend onderzoek:
een nieuwe visie op de Parkstad-structuur

Om snel aan de visievorming te kunnen bijdragen en daarmee publiek en politiek draagvlak te creëren wordt een tweetal ateliers georganiseerd onder de (werk)titel 'A New Narrative for Parkstad' (met een knipoog naar Barroso's New Narrative for Europe). De aanpak bij deze ateliers is vergelijkbaar met de Consultations Internationnaux du Grand Pari(s), waarin multidisciplinaire internationale teams vanuit verschillende invalshoeken een visie ontwierpen op de toekomst van de metropool Parijs. Parkstad leent zich voor een dergelijke aanpak, waarbij de gehele constellatie van de IBA Academy kan worden gemobiliseerd. Het doel is binnen enkele maanden publiceerbare en enthousiasmerende resultaten te krijgen die in een volgende fase kunnen worden uitgezet in het onderwijs, vervolgonderzoek of in ontwerpopdrachten, al of niet in competitieverband. De resultaten kunnen tevens dienen om de beoordeling en verdere uitwerking van incidentele projecten (Open Oproep) een samenbindend kader te bieden.

De IBA-thematiek kan worden samengevat in een tweetal ateliers:

- Het sociaal-culturele landschap (krimp, herbestemming, verzorging)
- Het stadslandschap (centraliteit, infrastructuur, ruimtelijk-functionele samenhang)

Het sociaal-culturele landschap:
Dit atelier concentreert zich op de sociale en culturele identiteit van de regio. Aan de orde komen onderwerpen als de veranderende-samenstelling van de bevolking, vergrijzing, nieuwe woon-zorg-concepten, ontkerkelijking, cultuurhistorische referenties en het creëren van nieuwe culturele ijkpunten voor de Parkstadbevolking. Een nieuwe basis voor leven en werken, nieuwe gemeenschappelijke referenties, nieuwe trots.

Het stadslandschap:
Dit atelier concentreert zich op het ontwerpen van een nieuwe visie op de Parkstadstructuur, zowel van bovenaf (Euregionaal) als van onderop (kansen voor en potenties van de lokale gemeenschappen). Doel is de ruimtelijk-functionele logica van de Parkstad te onderzoeken en toekomstmodellen te testen tegen de achtergrond van doelstellingen op het gebied van mobiliteit, voorzieningenniveau, energieprestatie en ruimtelijke kwaliteit. Aan de orde komen de benodigde transformatie van infrastructuur, woningvoorraad, kantoren, religieus erfgoed, winkelareaal en bedrijfshuisvesting.

c PDEng (toegepast technisch onderzoek en ontwerp)
In aansluiting op de masterprogramma's voor ruimtelijke ontwerpers bestaat grote behoefte aan een hoogwaardige opleiding op postdoctoraal niveau die, in nauwe samenwerking met en ten behoeve van het bouwbedrijfsleven, voor de IBA Parkstad relevante Research & Development levert. Deze PDEng (Professional Doctorate in Engineering) is een tweejarige postdoctorale opleiding, met een theoriedeel waarin ontwerpgericht onderzoek wordt gedaan en een praktijkdeel waarin in dienstverband bij een bedrijf of instelling een realiseerbaar concept wordt ontwikkeld.

In het PDEng-programma komen de invalshoeken van een duurzame, gezonde en wervende woon- en werkomgeving, innovatieve materialen en technieken en nieuwe energieconcepten samen. Docenten en studenten uit Nederland en omringende landen zullen vanuit die brede invalshoek bijdragen aan de beoogde innovatiekracht van de IBA Parkstad.

d Prijsvragen
Een aantal opgaven in de Parkstad leent zich voor een ideeën- en/of ontwerpprijsvraag. Een prijsvraag is een interessant middel om meer visies te vergelijken en te kiezen voor de beste benadering van een opgave, of ideeën daarvoor te ontwikkelen. Door diverse ontwerpers in de gelegenheid te stellen voorstellen in te dienen, kan de kwaliteit van het project worden geoptimaliseerd.

In dit verband is bijvoorbeeld te denken aan:

- watertoren Schimmert
- groeve Sibelco
- groeve Beaujean
- klooster Simpelveld
- lege kerken
- lege schoolgebouwen
- waterzuiveringsinstallatie Terworm
- landgoed Terworm (vd Valk)
- leegstaande hal voormalige staalfabriek in Schinveld

e Europese programma's
De Europese Commissie kent zowel op het gebied van regionale structuurversterking als kennisnetwerken en duurzame economie een reeks mogelijkheden voor financiële ondersteuning. Met name het INTERREG V-programma is relevant voor de Parkstad. Met verschillende partijen in Nederland en Vlaanderen worden oriënterende gesprekken gevoerd over de indiening van een gezamenlijke projectaanvraag.

f Nederlandse voorzitterschap 2016
Het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Raad (eerste helft 2016) biedt kansen voor de Parkstad. De Europese Commissie wil intergouvernementele samenwerking bevorderen en heeft daartoe een breed pakket aan financiële middelen gereserveerd (Structuur- en Investeringsfondsen). In de lijn van het Nederlandse initiatief (in samenwerking met België) om tot een Europese stedelijke agenda te komen, zou de Parkstad in het kader van het Nederlandse voorzitterschap (2016) als voorbeeldregio kunnen worden gepresenteerd. Op die manier kan concreet worden bijgedragen aan een beter begrip van de potentie van steden of (zoals in het geval van de Parkstad) stedelijke samenwerkingsverbanden, bij het realiseren van een nieuwe, levensvatbare stedelijke economie en een in sociaal, ecologisch en territoriaal opzicht duurzame ontwikkeling. De Parkstad als voorbeeldregio kan bijdragen aan de verdere uitwerking van de Europese Stedelijke Agenda in het kader van de Europa 2020-strategie. Het is een in de IBA Parkstad passende uitdaging om daaraan een impuls te geven!

g Schoolprojecten
De leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs vormen een belangrijke doelgroep voor het versterken van een brede publieke betrokkenheid bij de IBA-opgaven en het creëren van goed geïnformeerde, mondige en ondernemende burgers in de toekomst. Door verschillende partijen worden op het onderwijs gerichte initiatieven ontwikkeld die waar mogelijk zullen worden gesteund.

h IBA Labor
Het IBA Labor wordt hèt expo-terrein met een verzameling experimentele gebouwen rondom het WTC Avantis en Wijk van Morgen, dat dienst doet als één-op-één laboratorium voor een nieuwe generatie gebouwen waarbij nieuwe bouwproducten en circulair bouwen worden getest, in samenwerking met de onderzoeksinstellingen NEBER en BIHTS.

Een van de experimentele gebouwen is het 'Green Transformable Building Laboratorium', een project op initiatief van dr. Elma Durmisevic (Universiteit Twente).

Om partners te mobiliseren wordt in april een kick-off symposium georganiseerd waar de ambities/ doelstellingen worden gepresenteerd en de vraag wordt neergelegd bij innovatieve bedrijven om zich aan te sluiten bij dit initiatief en een bijdrage te leveren in kennis en material.

i IBA initiatief voor het: Archief voor EUregionale Architectuur & Stedenbouw
"Het Archief" wordt een der belangrijkste bronnen voor de IBA Academy, opererend vanuit het Heerlense glaspaleis op de fundamenten van het Vitruvianum. Omdat Nederland door een diversiteit aan tradities gekenmerkt wordt is het werk aan het Erfgoed van de EUregio zeer opportuun. Al jaren voerde Jo Coenen hierover gesprekken met collega's uit de Euregio, zoals Nic Tummers, die het belang hiervan eveneens zien.

Het IBA archief-initiatief biedt aan euregionale collega's bij uitstek de gelegenheid ook hun archieven onder een dak bijeen te brengen. Binnen de IBA Academy legt "het Archief" een goede basis voor onderlinge verbanden tussen de diverse architectuur-opleidingen en instituten uit de EUregio. Men verricht studies en onderzoek naar het erfgoed middels de nalatenschappen van belangrijke sleutelfiguren, hun bureaus en feiten uit de actuele EUregionale architectuur en stedenbouw ontwikkeling.

Bestuderen van archieven was een van de eerste oogmerken dat de oprichters van het NAI voor ogen stond. Het blijkt dat door de samenwerkingsverbanden van het instituut met researchinstellingen, universiteiten en instellingen en jarenlange inspanningen van mevr. Mariet Willingen tot een groot succes te zijn uitgegroeid: met Stichting Bonas heeft zij erfgoedpublicaties van hoog niveau gepresenteerd.

EMA postmaster aan de UM fungeert als initiator en biedt als onderdeel van het regionale onderzoeksverband MACCH (dr. Vivian van Saaze en dr. Christof Rausch), het SARL (dhr. René Hoppenbrouwers), het Sociaal Historisch Centrum (prof. Ad Knotter) gelegenheid voor deze studies cq promoties welke in een IBA boekenreeks (à la Bonas) gepubliceerd en verspreid zullen worden.

Meer dan ooit is het bestuderen en koesteren van het Erfgoed in deze EUregio aan de orde. De authenticiteit van het culturele klimaat kwam op bijzondere wijze in haar Architectuur en landschappelijke Stedenbouw tot uiting: de noodzakelijke toekomstige ontwikkelingen zullen slechts tot stand kunnen komen door de incorporatie van de Euregionale context; IBA Parkstad gaat daarmee van start.

1. Zuyd Hogeschool
Nieuw Eijckholt 300
6419 DJ Heerlen

2. Open Universiteit
Valkenburgerweg 177
6419 AT Heerlen

3. NEIMED
Valkenburgerweg 177
6419 AT Heerlen

4. BISS
Valkenburgerweg 177
6419 AT Heerlen

5. Universiteit Maastricht
Postbus 616
6200 MD Maastricht

6. Jan van Eyck Academie
Academieplein 1
6211 KM Maastricht

7. RWITH Aachen
Schinkelstrasse 1
D-52062 Aachen
Duitsland

8. Universiteit Hasselt
Angoralaan D
B-3900 Diepenbeek
Belgie

9. TU Eindhoven
Den Dolech 2
5612 AZ Eindhoven

10. Slimbouwen
Einsteinbaan 1
Postbus 1127
3430 BC Nieuwegein

11. TU Delft
Postbus 5
2600 AA Delft

12. PEP
Keizersgracht 126
1015 CW Amsterdam

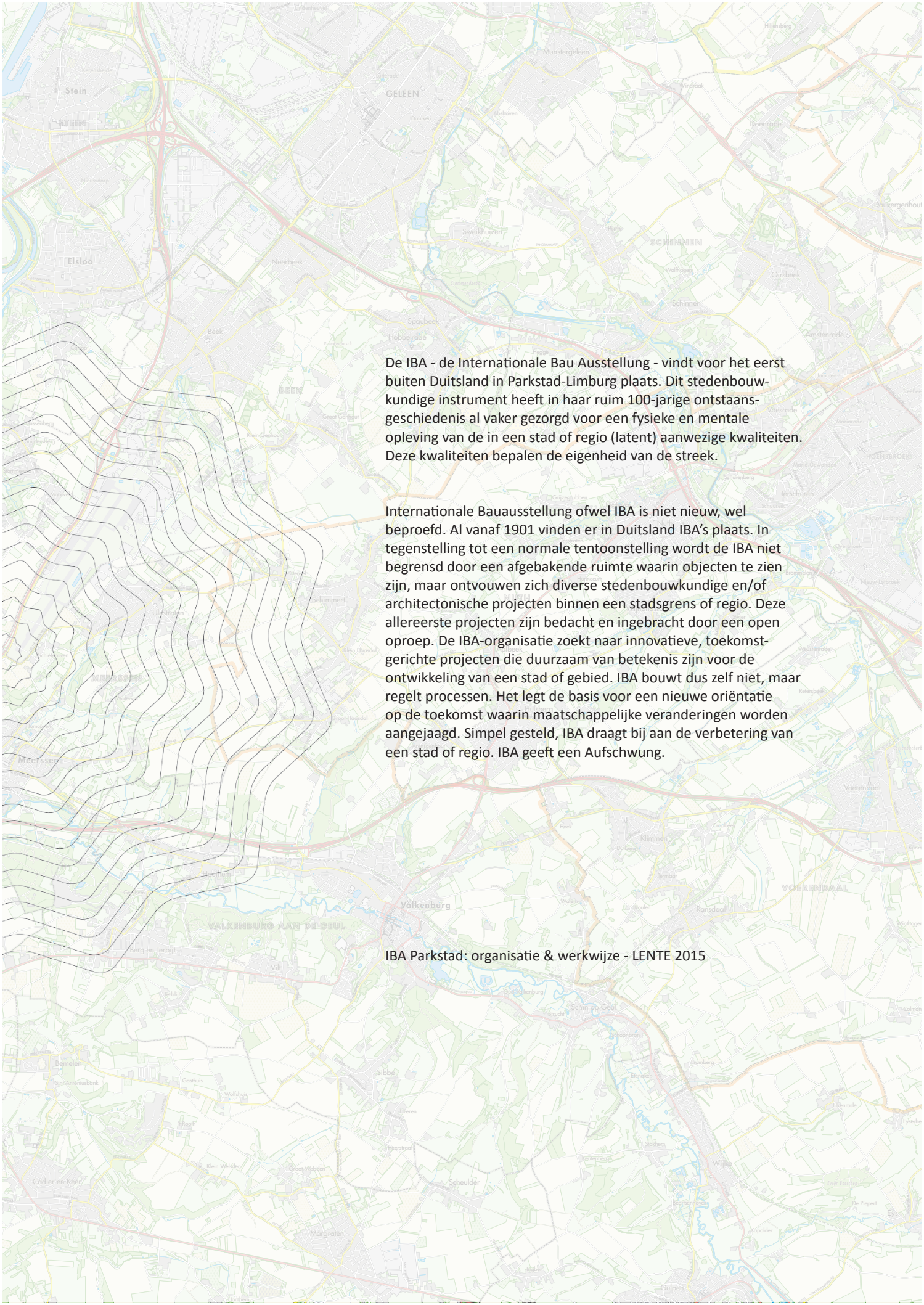
13. TU Twente
Postbus 217
7500 AE Enschede

Bongerd 18
6411 JM Heerlen
www.iba-parkstad.nl

Algemeen	+31 (0)45 44 00 200
Personal Assistant Directie	+31 (0)45 44 00 201
Atelier Practical	+31 (0)45 44 00 202
	+31 (0)45 44 00 203
Public	+31 (0)45 44 00 204
Academy	+31 (0)45 44 00 207

De IBA - de Internationale Bau Ausstellung - vindt voor het eerst buiten Duitsland in Parkstad-Limburg plaats. Dit stedenbouwkundige instrument heeft in haar ruim 100-jarige ontstaansgeschiedenis al vaker gezorgd voor een fysieke en mentale opleving van de in een stad of regio (latent) aanwezige kwaliteiten. Deze kwaliteiten bepalen de eigenheid van de streek.

Internationale Bauausstellung ofwel IBA is niet nieuw, wel beproefd. Al vanaf 1901 vinden er in Duitsland IBA's plaats. In tegenstelling tot een normale tentoonstelling wordt de IBA niet begrensd door een afgebakende ruimte waarin objecten te zien zijn, maar ontvouwen zich diverse stedenbouwkundige en/of architectonische projecten binnen een stadsgrens of regio. Deze allereerste projecten zijn bedacht en ingebracht door een open oproep. De IBA-organisatie zoekt naar innovatieve, toekomstgerichte projecten die duurzaam van betekenis zijn voor de ontwikkeling van een stad of gebied. IBA bouwt dus zelf niet, maar regelt processen. Het legt de basis voor een nieuwe oriëntatie op de toekomst waarin maatschappelijke veranderingen worden aangejaagd. Simpel gesteld, IBA draagt bij aan de verbetering van een stad of regio. IBA geeft een Aufschwung.

IBA Parkstad: organisatie & werkwijze - LENTE 2015